

**INFORMES 2024.
ANÀLISI ANUAL SOBRE LA
SITUACIÓ DE L'HABITATGE
A BARCELONA**

GUIA DE SEGURETAT, URBANISME I HABITATGE

Elaborat per Josep Jordi Guerrero Nieves i Carles Soto Urpina

Agraïments	3
Presentació	4
Presentació	5
Introducció	6
1. Prevenció	8
1.1 Marc teòric	8
1.2 Principis per a un entorn segur	12
1.2.1 Entorn senyalitzat	13
1.2.2 Entorn visible	14
1.2.3 Entorn vital	24
1.2.4 Entorn vigilat	26
1.2.5 Entorn equipat	28
1.2.6 Entorn comunitari	32
2. Tractament	34
2.1 Experiències externes	35
2.2 Competència local i seguretat	37
2.3 Experiències del nostre entorn proper	40
Barcelona	43
Barcelona	43
Barcelona	45
Girona	45
Lleida	47
Tarragona	48
Cornellà	49
Sabadell	49
Sant Boi	51
Sant Boi	52
Santa Coloma de Gramanet	53
Terrassa	54
3. Recomanacions	55
4. Bibliografia	64

Agraïments

A tots els acadèmics i professionals que fan translació del coneixement de la ciència a la ciutadania.

En aquesta ocasió volem fer un reconeixement especial al professor Juli Ponce Solé per l'orientació transdisciplinària per millorar la convivència ciutadana.

A Pau Barceló Martín, estudiant en pràctiques del grau en Criminologia i Polítiques Públiques de Prevenció de la UPF, per la seva col·laboració logística en aquesta guia.

Als caps de les policies locals i guàrdies urbanes que ens han atès, pel seu compromís diari amb el servei públic i la seguretat ciutadana.

Presentació

A l'antiguitat, a la Grècia clàssica, es concebien dos espais on desenvolupar la pròpia vida: el oikos, que podem traduir com la casa, l'espai privat o el món de la intimitat, i el nomos o l'espai públic, el lloc on ens desenvolupem com a ciutadans i ciutadanes amb la relació amb els altres.

En canvi avui, al segle XXI, aquesta divisòria és molt més tènue i dispersa, especialment, en matèria de seguretat ciutadana. Ara, no només cal tenir present l'espai públic i el privat alhora de definir les intervencions en matèria de seguretat, existeixen també espais entremitjos, espais comunitaris, intersticials i fins i tot el què alguns teòrics defineixen com els no-llocs o espais únicament destinats al consum o a la mobilitat i que són completament impersonals.

A la seva vegada, la seguretat ciutadana (i la percepció de seguretat), és també una disciplina que s'ha pluralitzat i que requereix d'un abordatge des de diverses dimensions: des del disseny, la prevenció, la seguretat material, la neteja, el manteniment, entre altres. I així, en tots els espais: públics, privats i entremitjos.

I és quan tot falla, que es requereix la reacció policial a posteriori del delicte. Per tant, és clau de disposar d'un elevat grau d'èxit en totes les fases anteriors de la construcció de seguretat.

Disposar doncs d'una societat i uns espais segurs no consisteix en la lluitar contra el delicte, es tracta de fer inviable el delicte, de dificultar-lo sense, a la vegada, malmetre i no menystenir les condicions de vida de la ciutadania, ja que, la seguretat avui s'ha convertit, no només en una exigència ciutadana, sinó també en el punt de partida pel lliure exercici de la resta de drets de la ciutadania. Per poder exercir la lliure expressió o la lliure circulació de persones i mercaderies calen uns estàndards de seguretat raonables, sinó, els drets civils es troben coaccionats i manlevats.

Serveixi doncs aquesta guia com una pauta i exemple per la posada en pràctica de la construcció de seguretat en tots els seus espais i des d'una mirada pluridisciplinar. Partint de marcs teòrics prou coneguts pels professionals de la seguretat com la "teoria de la finestra trencada" o el control social proposat sota el concepte dels "ulls al carrer", de ben segur, serà de gran utilitat per ajudar a definir la concreció de l'actuació preventiva en cada cas i situació.

Joan R. Riera

Albert Batlle

Comissionat d'Habitatge

Tercer Tinent d'Alcalde de Prevenció,
Seguretat, convivència i Règim Interior

Presentació

Juli Ponce Solé, Catedràtic de Dret Administratiu Codirector de la Càtedra Barcelona d'Estudis d'Habitatge

És un plaer i un honor poder escriure aquesta breu presentació a la Guia seguretat, urbanisme i habitatge, elaborada per dos grans especialistes en aquesta matèria com són els senyors Josep Jordi Guerrero Nieves i Carles Soto Urpina.

El senyor Josep Jordi Guerrero és Intendent Major de la Guàrdia Urbana de Barcelona i docent a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya, amb una sòlida formació universitària, incloent una llicenciatura en Dret i diversos postgraus en matèria de seguretat i gestió pública. Per la seva banda, el doctor Soto és un especialista en criminologia i docent a la Universitat Pompeu Fabra, autor de diverses publicacions, dintre i fora de les nostres fronteres, qui desenvolupa les seves funcions professionals a l'Ajuntament de Castelldefels.

Formen, per tant, un equip de somni, un dream team, en temes de seguretat en general i, específicament, en temes de seguretat vinculada a l'urbanisme i a l'habitatge, amb perfils d'alt nivell i perfectament complementaris. Per això, des de la Càtedra varem estar molt satisfets quan varen acceptar redactar aquest treball, fent un forat a les seves complicades agendes professionals, perquè estàvem segurs que el resultat final seria excel·lent, com així ha estat.

Els dos autors comparteixen en aquesta Guia coneixements teòrics i pràctics sobre la prevenció situacional i la prevenció de la delinqüència mitjançant l'urbanisme i el disseny ambiental, un tema important que no ha tingut a casa nostra la rellevància a l'agenda política i administrativa que sí té des de fa ja dècades a d'altres països del nostre entorn, com ara el Regne Unit o els Països Baixos, per exemple, casos que els autors coneixen bé i que ens exposen de forma concisa a la Guia.

Tot i així, existeixen també a Catalunya una sèrie d'actuacions d'interès, que la Guia recull, nou en total, i que poden ser inspiradores per les nostres Administracions Públiques en general, i per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, les institucions que col·laboren amb la càtedra i varen encarregar aquesta anàlisi, en particular.

A més, la Guia finalitza proposant sis recomanacions concretes, entre elles, una caixa d'eines de seguretat, urbanisme i habitatge, que s'exposa mitjançant un senzill quadre aplicatiu, que ha d'ajudar a les nostres administracions públiques a realitzar un diagnòstic, una proposta, una execució i una avaluació.

Pels que portem dècades treballant aquest camp, aquesta Guia, redactada de manera que prima l'aprenentatge visual i que vol ser didàctica i assequible, alhora que rigorosa i completa, pensem que pot ser un punt d'inflexió a la pràctica, que contribueixi a impulsar l'interès polític i administratiu a Catalunya per la utilització en les nostres ciutats i viles d'un conjunt d'eines vinculades amb l'urbanisme i l'habitatge que contribueixin d'una manera eficaç, eficient i econòmica a gaudir d'entorns urbans més segurs i cohesionats socialment i, per tant, a millorar la gestió pública i la vida de les persones que hi viuen, amb un millor servei, doncs, als interessos generals i als drets de la ciutadania.

Introducció

La seguretat és fonamental en les societats democràtiques, i la ciutadania reclama a les organitzacions públiques eficàcia i eficiència per a una convivència cívica, respectant els drets fonamentals i les llibertats públiques. Aquesta guia es refereix a la seguretat com a protecció i vinculada a la prevenció de la delinqüència. Algunes vegades traduïm de l'anglès *crime prevention* com *seguretat o espais segurs*¹. Per això la seguretat ciutadana serà la forma de protecció més orientada a les recomanacions d'aquest manual. Principalment, centrarem aquesta guia en la relació entre la seguretat, l'urbanisme i l'habitatge. La ciutadania requereix habitatges segurs i hem de començar explicant la necessitat de l'urbanisme preventiu. Per viure en un espai segur, hem d'implicar la planificació urbanística i el disseny ambiental per donar un habitatge protector a la ciutadania.

L'objectiu d'aquesta guia és compartir coneixement teòric i pràctic amb els tècnics, professionals i polítics i facilitar recomanacions i eines per implantar-los. La finalitat és viure en espais i habitatges més segurs, protectors i preventius basats en la prevenció situacional i la prevenció de la delinqüència a través de l'urbanisme i el disseny ambiental. Es proposa reduir l'oportunitat delictiva i millorar els entorns ambientals com una forma de prevenció basada en teories que s'explicaran a la primera part d'aquesta guia. Hi ha altres formes de prevenció i tractament de la delinqüència, però el nostre objectiu es focalitza en la criminologia ambiental (Wortley i Mazerolle, 2008) i un model criminològic molt propi del nostre entorn mediterrani, el triple risc delictiu (Redondo, 2008). El nostre objectiu i finalitat podran ser reals i viables si fem propostes senzilles i pragmàtiques per als lectors d'aquesta guia.

Així, hem dividit la guia en tres parts: la prevenció, el tractament i les recomanacions sobre seguretat, urbanisme i habitatge. La prevenció és fonamental en la nostra societat i les ciències de la salut en són l'exemple més clar: «val més prevenir que curar»². La seguretat també és primordial per la cura que fem els operadors del sistema penal dels ciutadans. A més dels fonaments criminològics de la prevenció de la delinqüència, explicarem la prevenció del nostre entorn amb sis principis. Aquests fonaments segueixen els treballs elaborats al Servei de Desenvolupament Social de la ciutat de Montreal (Paquin, 2002). Podeu trobar actuacions i exemples de com es poden implementar, fins i tot en el format interactiu d'aquesta guia podreu comprovar exemples reals fent clic en la zona interactiva.

A la segona part entrarem a explicar algunes de les pràctiques i experiències de la seguretat, urbanisme i habitatge, encara que segurament no hem pogut identificar totes les que hi ha al nostre entorn immediat com és Catalunya. Les experiències al Regne Unit i els Països Baixos són les que més reconeixement internacional tenen i són referents en moltes organitzacions policials i empreses publicoprivades que es dediquen a la certificació d'habitatges i entorns segurs. Després d'ubicar la temàtica d'aquesta guia en la competència de l'Administració local, es fa una relació d'experiències i pràctiques implementades actualment en les diferents organitzacions policials d'àmbit local. Segurament, ens deixem sense citar alguna pràctica i

¹ Traducció de *Planning urban design and management for crime prevention, handbook* per *Manual de planificación, diseño urbanístico y gestión del espacio seguro*.

² <https://refranyer.dites.cat/2007/05/val-ms-evitar-que-curar.html>

esperem que tinguin prou ressò perquè en futures edicions d'aquesta guia puguin ser compartides.

L'última part d'aquesta guia són les recomanacions que es proposen per a un urbanisme i uns habitatges segurs, basades en l'evidència internacional de la prevenció de la delinqüència. S'hi exposen les diferents maneres en què les organitzacions de prevenció —principalment les administracions locals— poden gestionar la prevenció de la delinqüència basant-se en l'urbanisme i l'habitatge, segons els objectius i mitjans que hi volen invertir. També es presenta una caixa d'eines per poder diagnosticar, proposar, executar i avaluar la seguretat de la planificació urbanística, dels espais públics i els habitatges. Segurament aquesta caixa haurà de créixer amb més eines després que els tècnics, professionals i polítics facin els seus treballs de protecció i cura de la ciutadania partint d'aquesta guia.

1. Prevenció

1.1 Marc teòric

A continuació exposarem els arguments i teories del delicte sobre els quals definirem aquesta guia, basada en els conceptes de criminologia i criminologia ambiental.

CRIMINOLOGIA, Col·legi Oficial de Criminologia de Catalunya (2017)

La criminologia aborda des d'una perspectiva transdisciplinària l'estudi del crim amb l'objectiu de subministrar una informació vàlida i contrastada sobre la gènesi, la persona de l'infractor, i la víctima, mitjançant l'ús de tècniques d'intervenció positiva en la persona del delinqüent per al control social del comportament delictiu.

MODEL DEL TRIPLE RISC DELICTIU (TRD). Santiago Redondo (2008)

L'origen dels delictes és causat per la influència dels elements següents:

1. **Riscos propis** de qui actua de manera antisocial.
2. Carències en **suport prosocial** dels qui van patir o patiran.
3. Exposició dels individus a possibles **oportunitats delictives**.

«ELS ULLS AL CARRER». Jane Jacobs (1961)

La ciutat segura ha de reunir tres qualitats:

1. Disposar d'una **clara demarcació** entre l'espai públic i privat.
2. Que hi hagi **ulls mirant al carrer**, amb edificis orientats a la via pública.
3. Que la vorera albergui **usuaris** gairebé constantment per complementar la vigilància dels veïns als seus habitatges.

ESPAI DEFENSIBLE. Oscar Newman (1973)

Va buscar un model de residència que inhibís el delicte mitjançant la construcció física de llocs que es defensessin a si mateixos, basat en tres components:

1. La **territorialitat**: capacitat d'influència de l'ambient físic per crear zones percebudes com a més fàcils de cometre fets delictius.
2. La **vigilància natural**: capacitat del disseny físic per facilitar oportunitats de vigilància als residents i als seus agents.
3. La **imatge**: capacitat que el disseny té d'influir en la percepció i provocar una estigmatització de lloc.

PREVENCIÓ DEL DELICTE A TRAVÉS DEL DISSENY AMBIENTAL (CPTED). C. Ray Jeffery (1971)

El disseny apropiat i l'ús efectiu de l'entorn construït poden conduir a una reducció en la por i la incidència del delicte, i una millora en la qualitat de vida, basant-se en els principis de CPTED:

1. **L'ambient físic:** vigilància natural, control natural d'accessos, manteniment i reforç territorial.
2. La **participació ciutadana.**
3. La **qualitat de vida:** sostenibilitat, autorealització i salut pública.

TEORIA DE LES FINESTRES TRENCADES. Wilson i Kelling (1982)

El **desordre** i el trastorn físic —edificis abandonats, escombraries, grafitis, finestres trencades, etc.— creen un ambient que **redueix el control social** informal i pot incentivar la delinqüència

PREVENCIÓ SITUACIONAL. Clarke (1992, 1997) i Clarke i Cornish (2003)

L'objectiu és fer menys atractiu el delictes i reduir la por **bloquejant les oportunitats** i modificant l'entorn i les situacions.

Proposa **25 tècniques** de prevenció situacional basades en cinc grups: incrementar l'esforç, augmentar el risc, disminuir els beneficis, reduir les provocacions i eliminar les excuses.

CRIMINOLOGIA AMBIENTAL. Wortley i Mazerolle (2008)

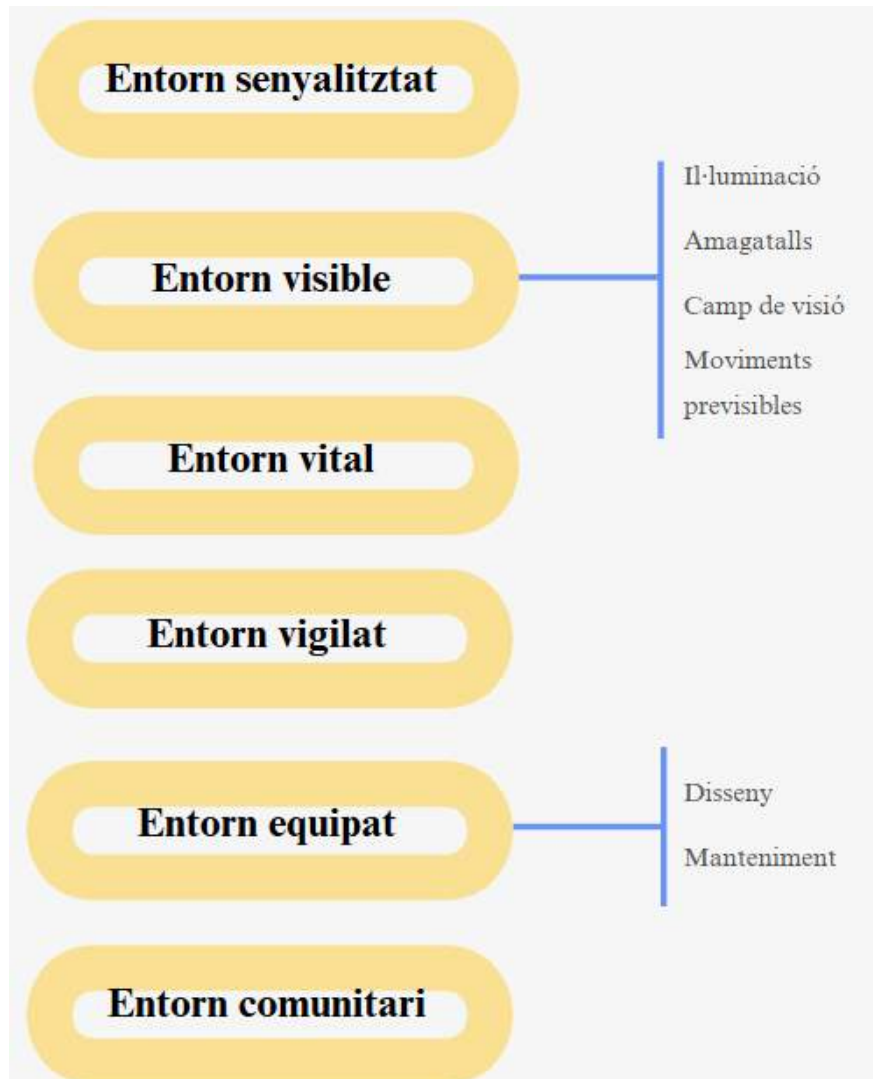

Estudia l'espai i el temps en què es comet un delictes per fer propostes de prevenció, basant-se en:

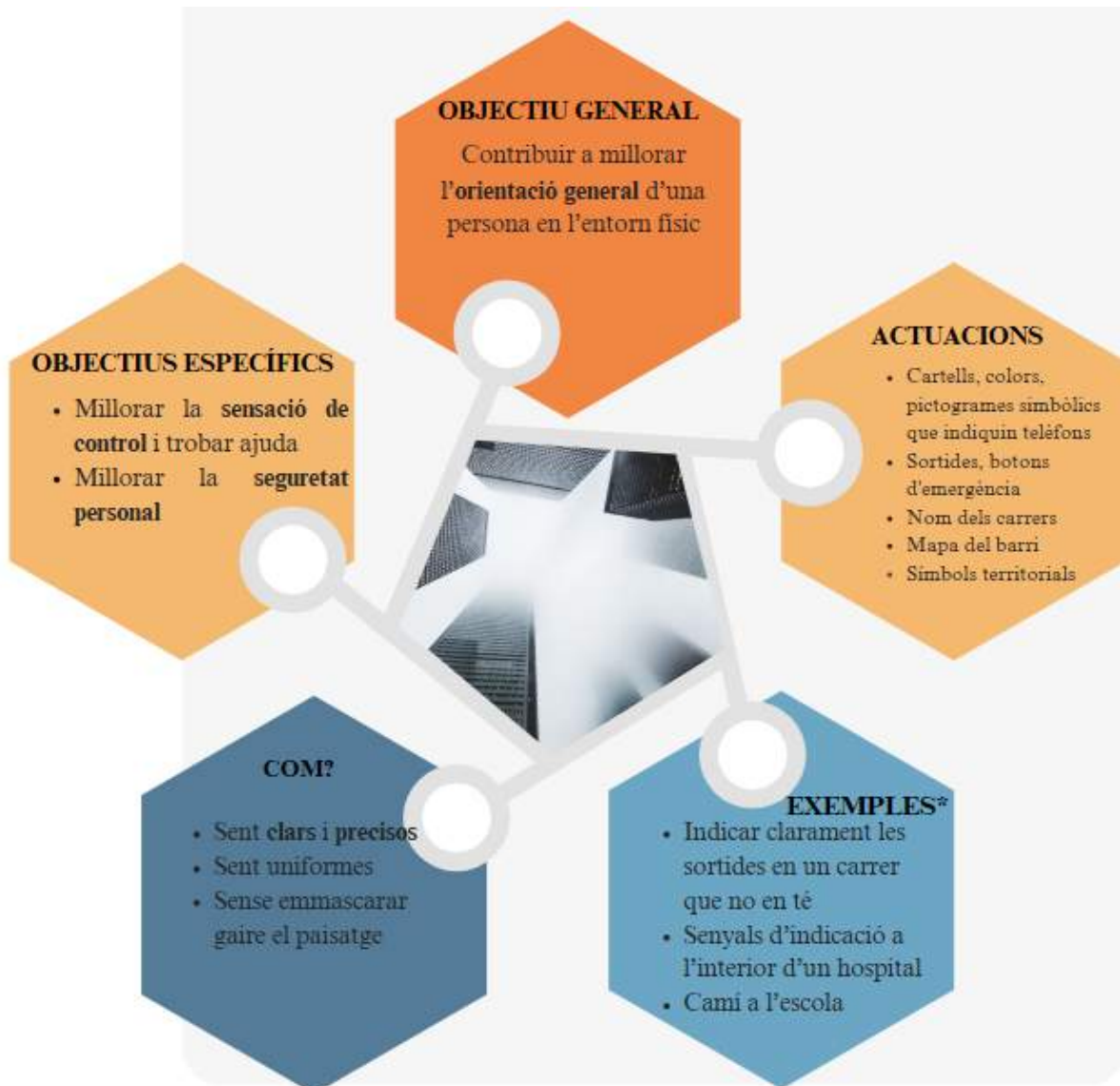
1. El comportament delictiu està **influenciat**, de manera significativa, per l'**ambient** en què es produeix.
2. La distribució dels delictes a l'espai i el temps **no és aleatòria**.
3. El **disseny dels espais** facilita la prevenció i el control del delictes, construint espais crimípets o crimífugs.

1.2 Principis per a un entorn segur

Seguint els treballs fets al Servei de Desenvolupament Social i Comunitari de la ciutat de Montreal (Paquin, 2002) sobre la prevenció de la delinqüència i la percepció de la inseguretat, es proposen sis principis per a un entorn segur.

1.2.1 Entorn senyalitzat

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:
[Indicar clarament les sortides en un carrer que no en té](#)
[Senyals d'indicació a l'interior d'un hospital](#)
[Camí a l'escola](#)

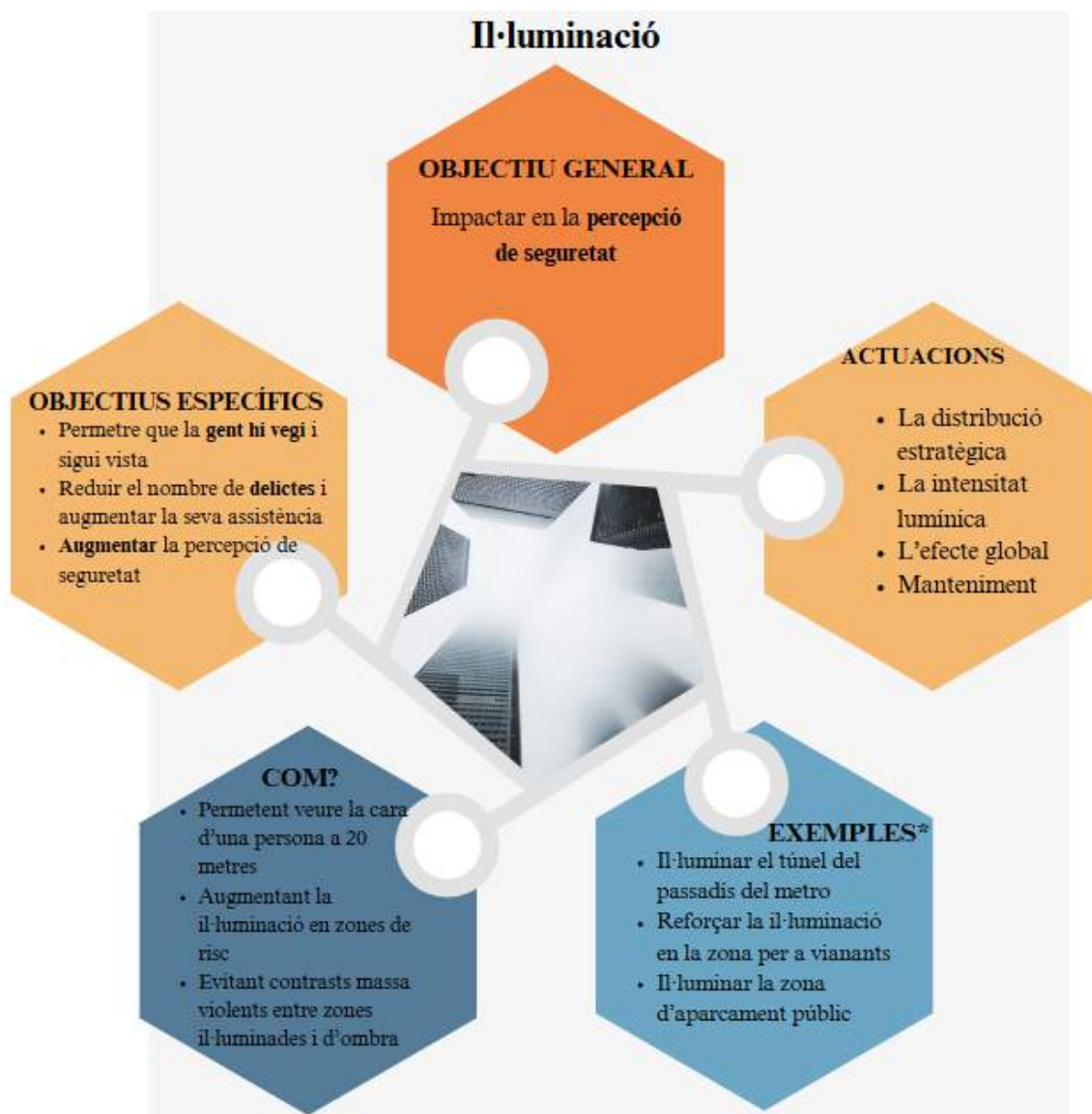
1.2.2 Entorn visible

Il·luminació

Amagatalls

Camp de visió

Moviments previsibles

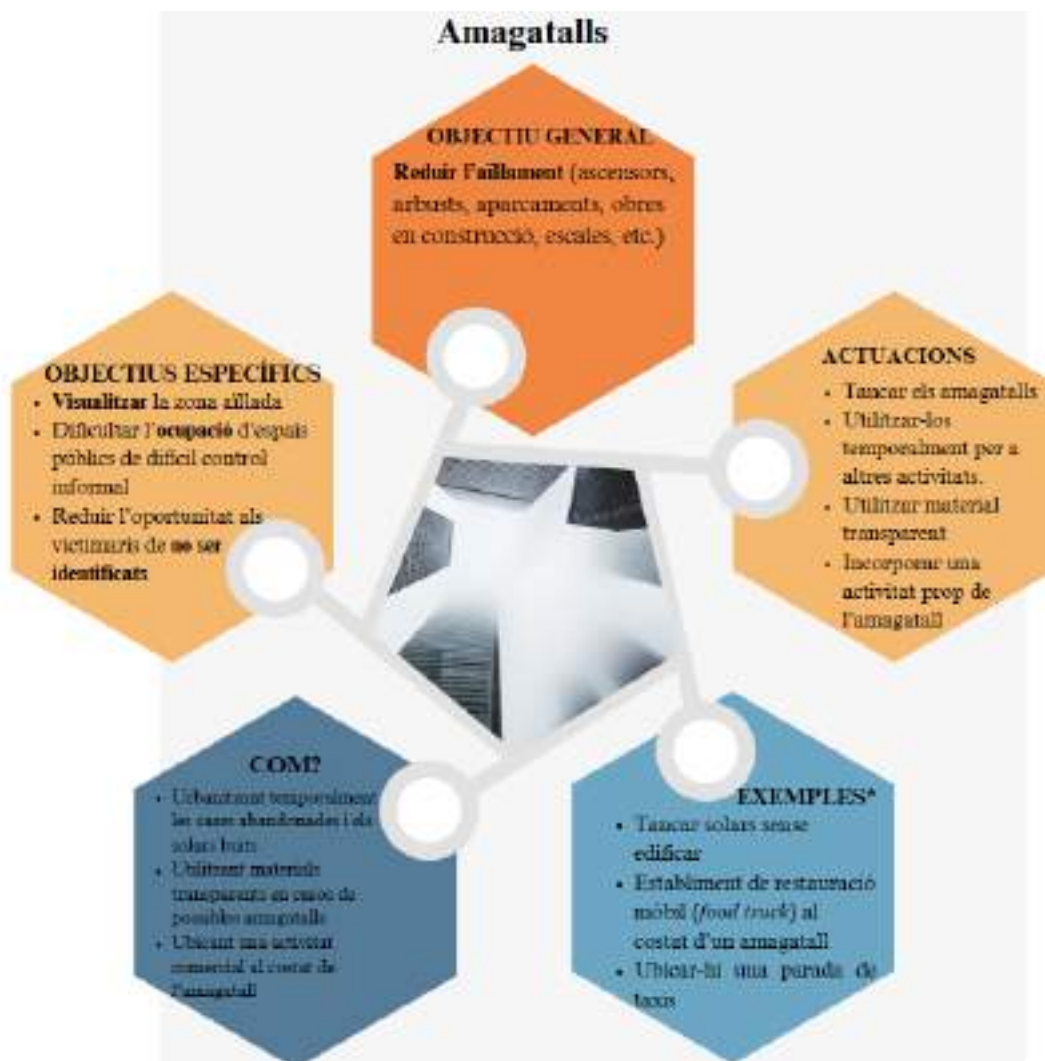
*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

[Il·luminar el túnel del passadís del metro](#)

[Reforçar la il·luminació en la zona per a vianants](#)

[Il·luminar la zona d'aparcament públic](#)

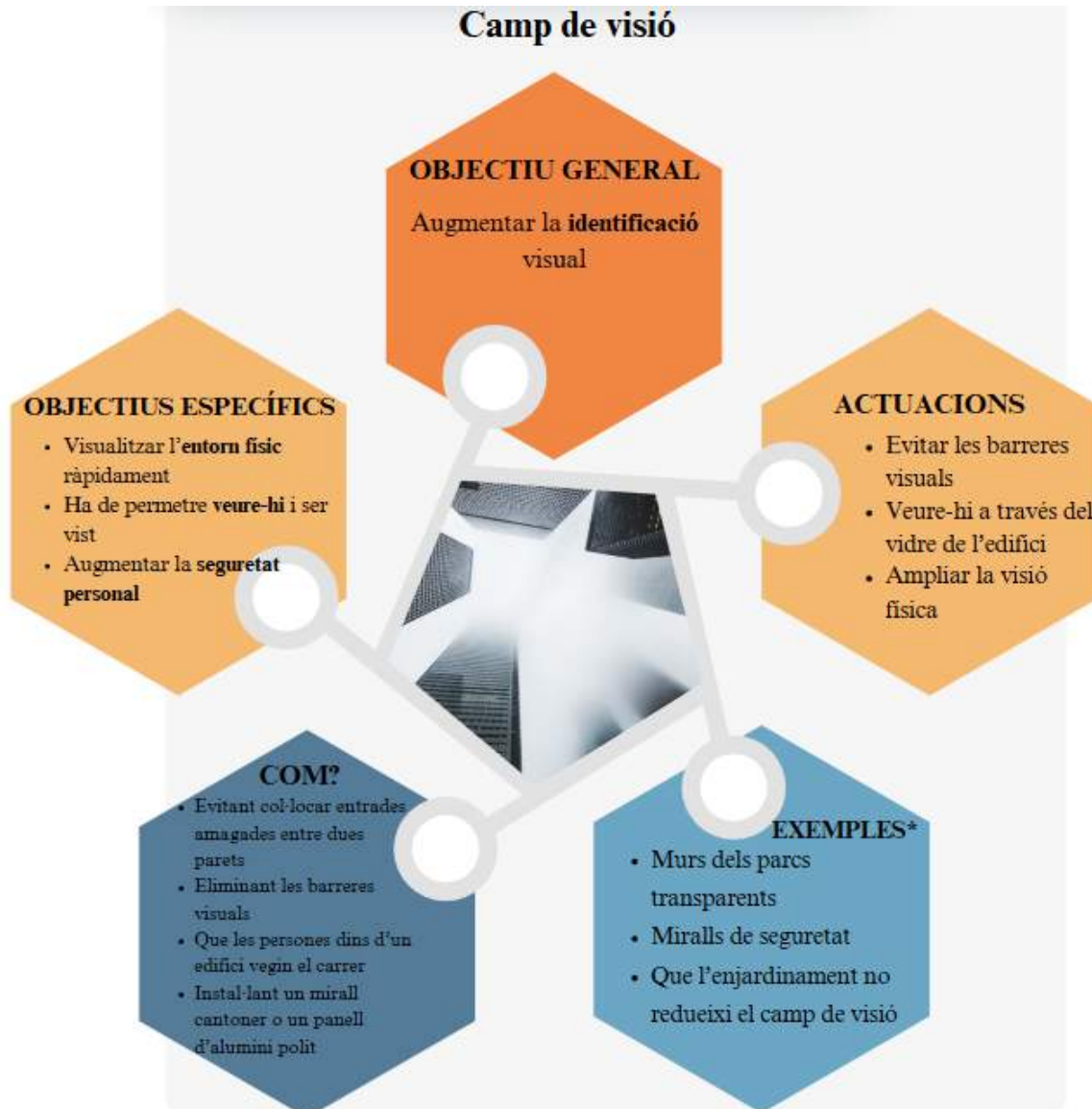
*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

[Tancar solars sense edificar](#)

[Establiment de restauració mòbil \(*food truck*\) al costat d'un amagatall](#)

[Ubicar-hi una parada de taxis](#)

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

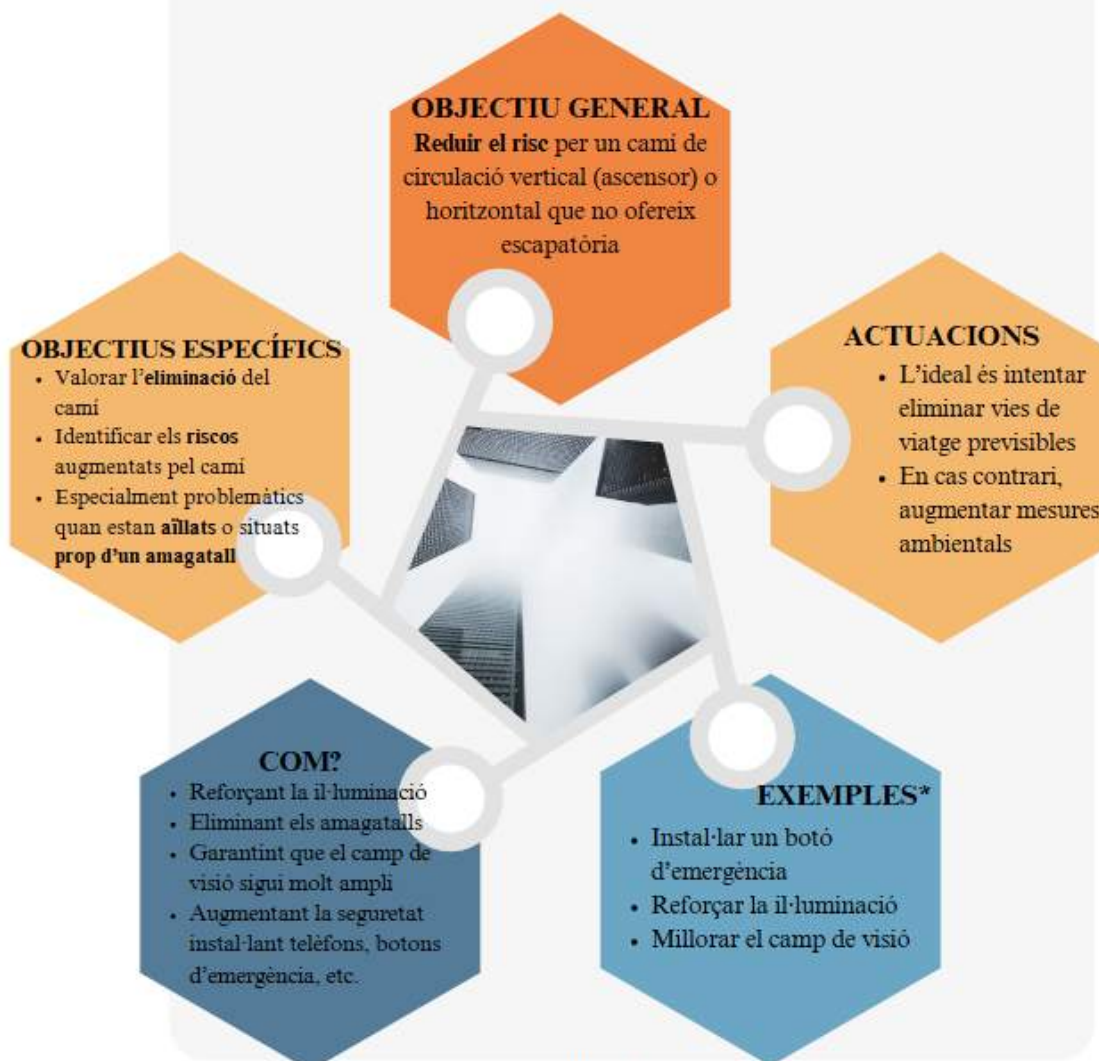
[Murs dels parcs transparents](#)

[Miralls de seguretat](#)

[Que l'enjardinament no redueixi el camp de visió](#)

Moviments previsibles

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

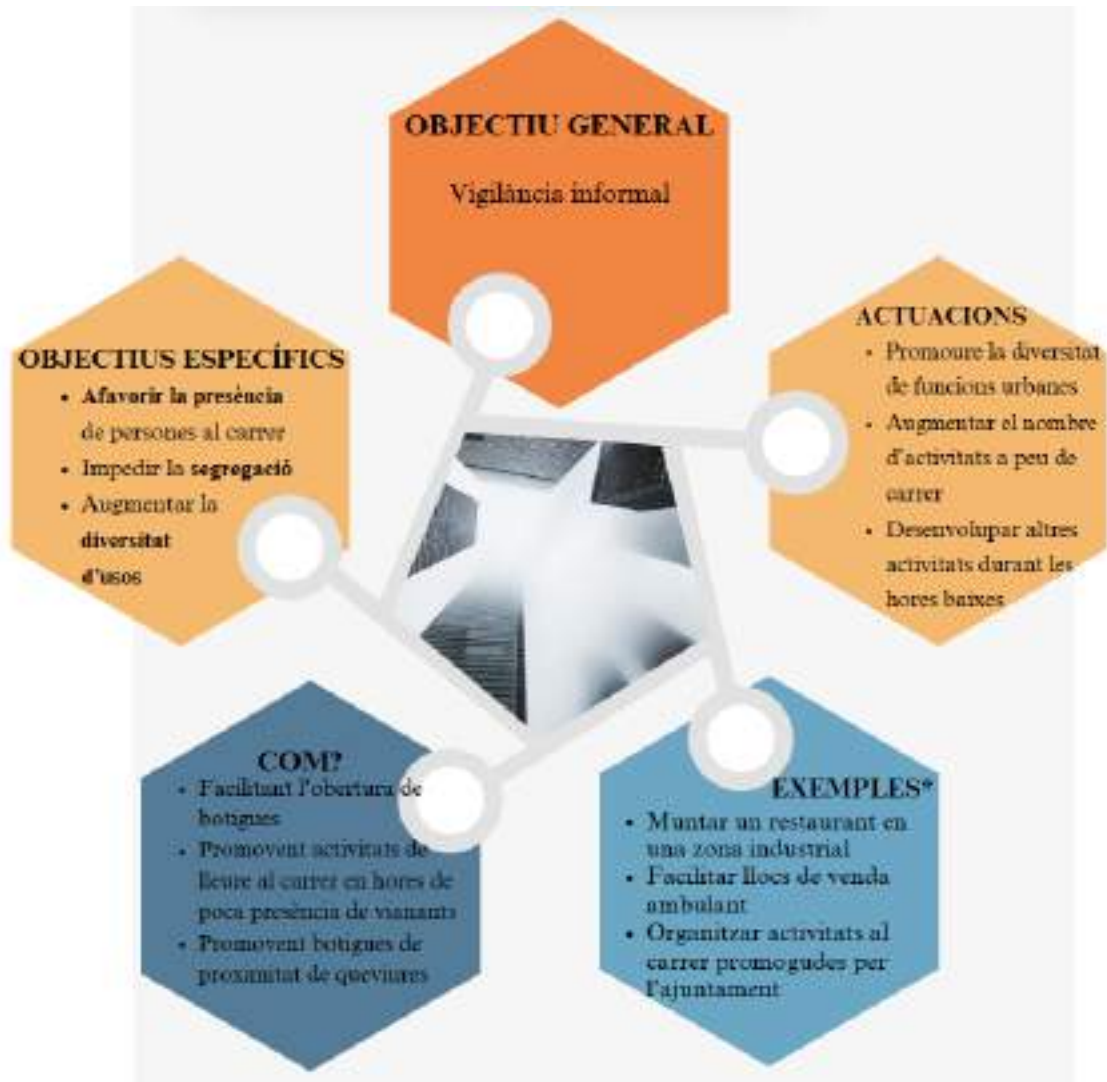
[Instal·lar un botó d'emergència](#)

[Reforçar la il·luminació](#)

[Millorar el camp de visió](#)

1.2.3 Entorn vital

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

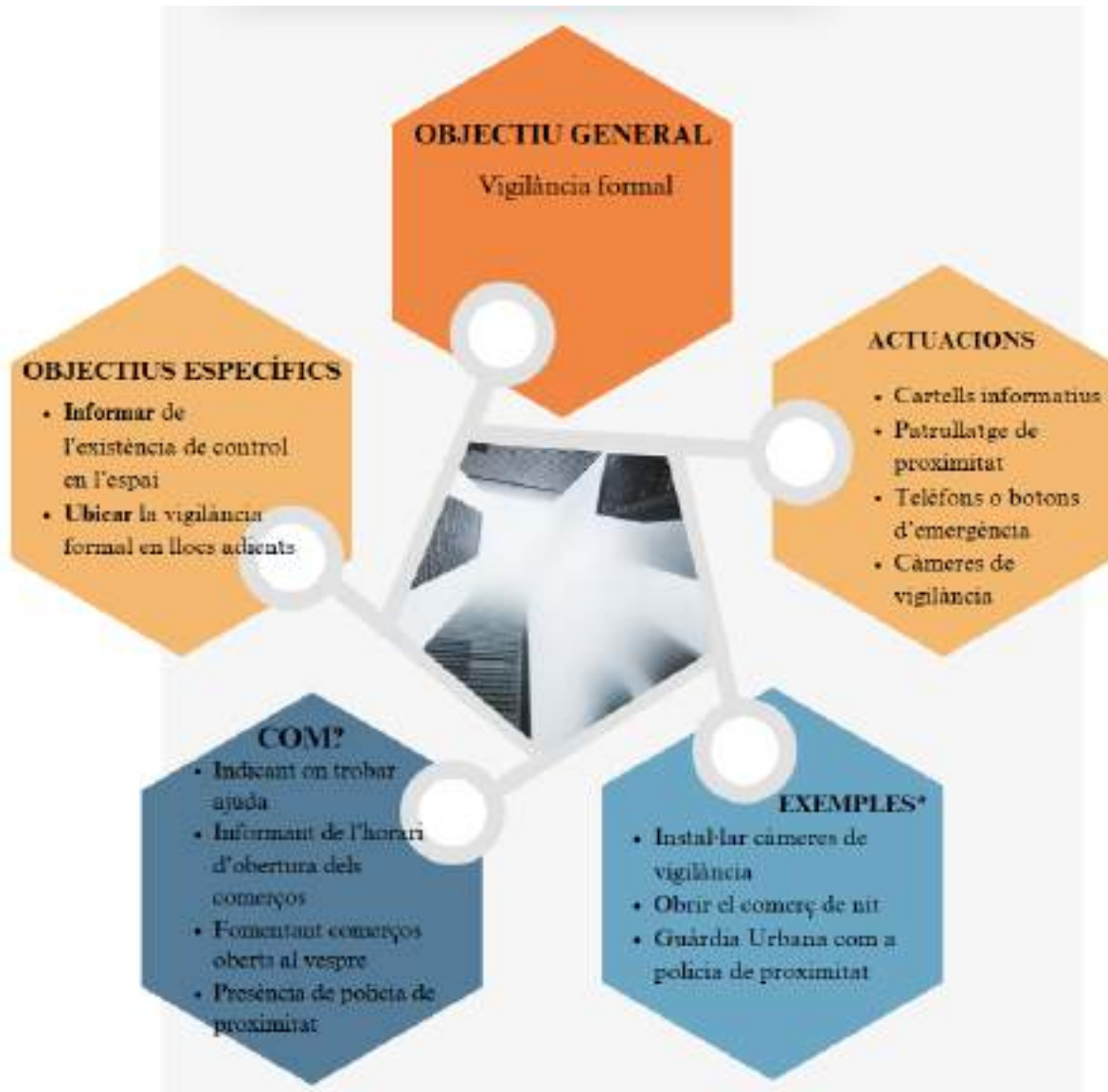
[Muntar un restaurant en una zona industrial](#)

[Facilitar llocs de venda ambulant](#)

[Organitzar activitats al carrer promogudes per l'ajuntament](#)

1.2.4 Entorn vigilat

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

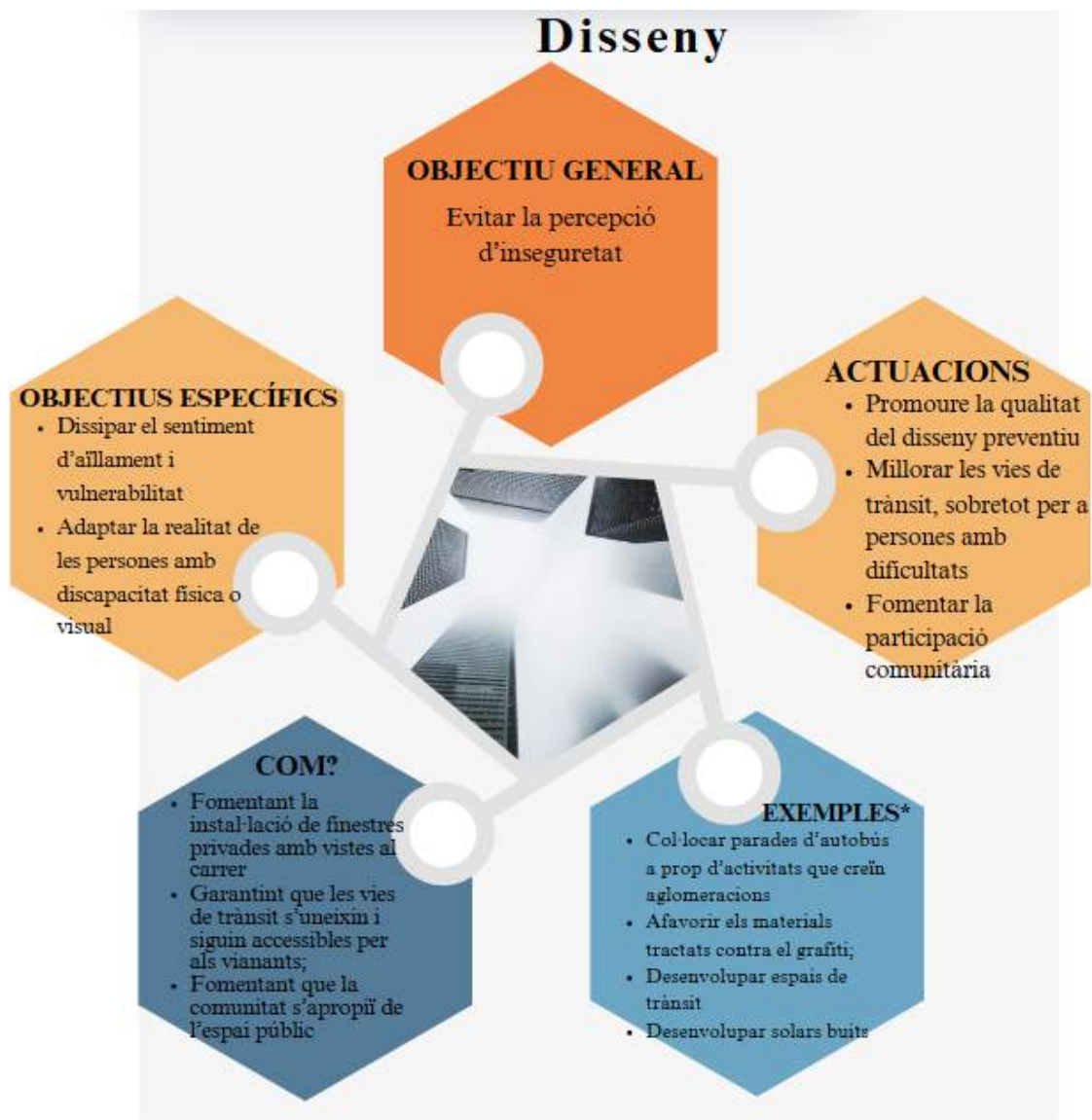
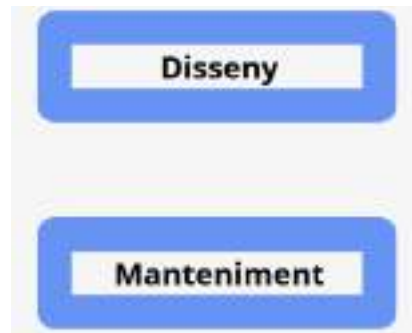
[Instal·lar càmeres de vigilància](#)

[Obrir el comerç de nit](#)

[Guàrdia Urbana com a policia de proximitat](#)

1.2.5 Entorn equipat

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

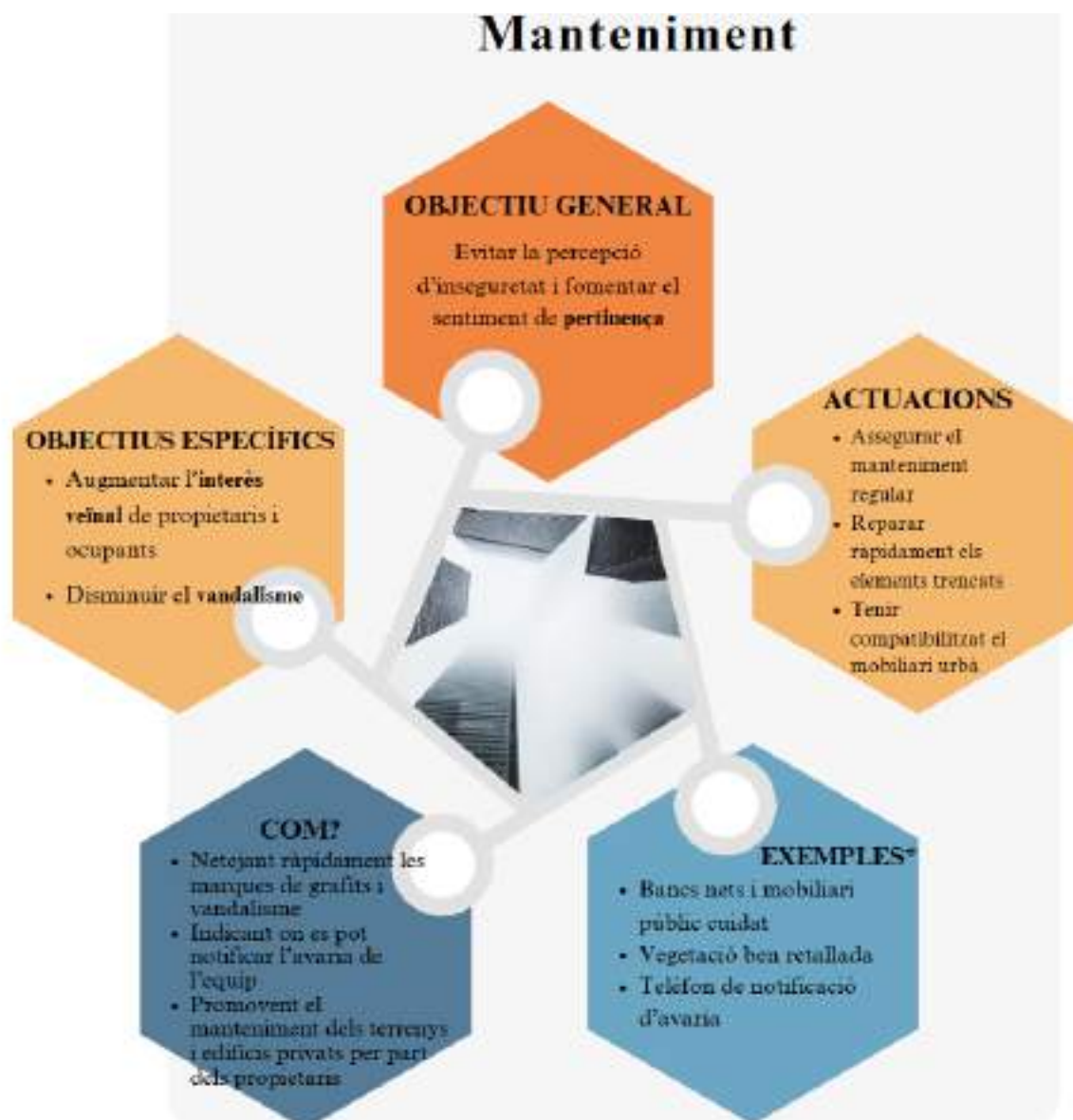
[Col·locar parades d'autobús a prop d'activitats que creïn aglomeracions](#)

[Afavorir els materials tractats contra el grafiti;](#)

[Desenvolupar espais de trànsit](#)

[Desenvolupar solars buits](#)

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

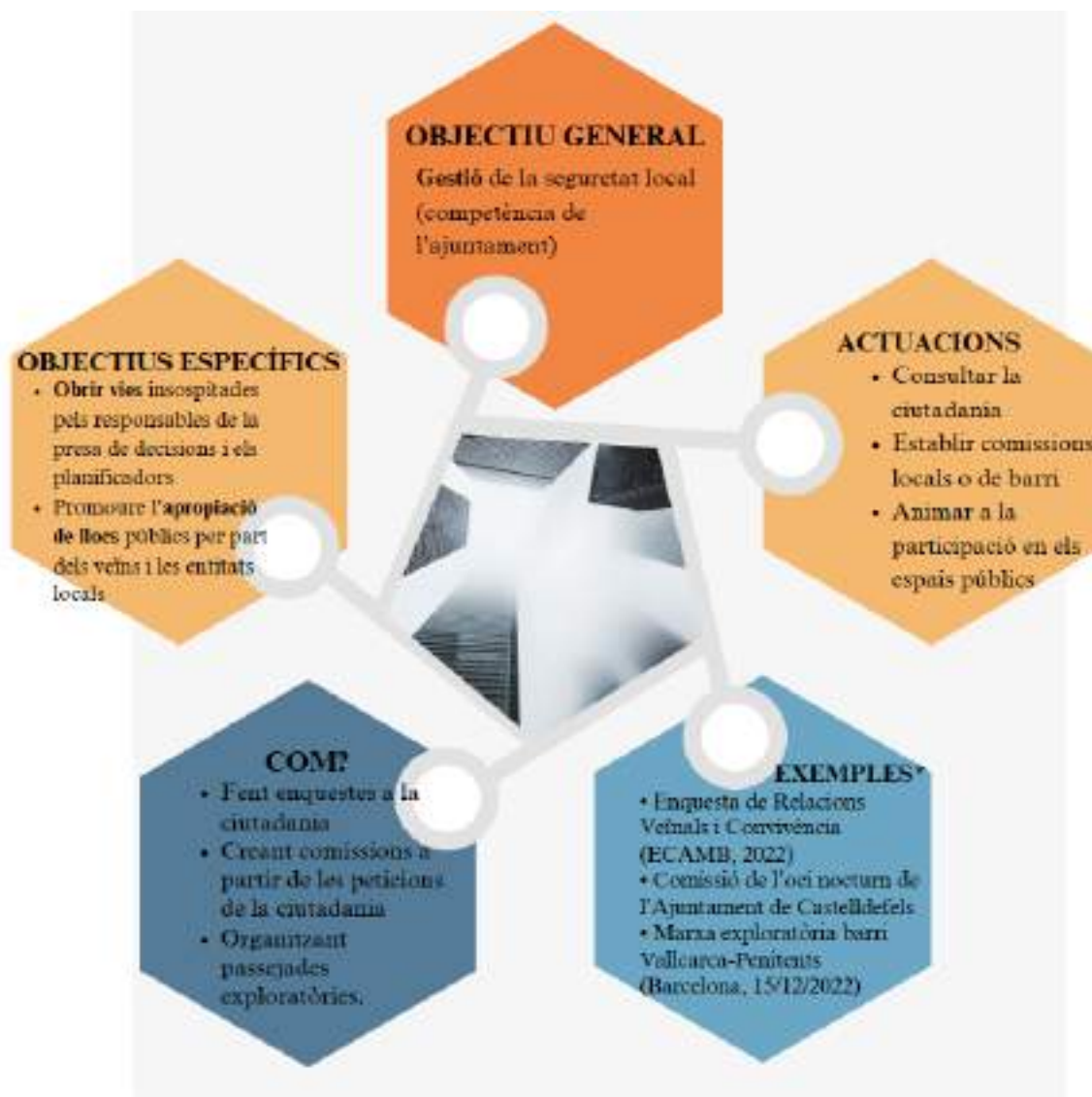
[Bancs nets i mobiliari públic cuidat](#)

[Vegetació ben retallada](#)

[Telèfon de notificació d'avaría](#)

1.2.6 Entorn comunitari

*Feu clic en cada exemple, són zones interactives:

[Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència \(ECAMB, 2022\)](#)

[Comissió de l'oci nocturn de l'Ajuntament de Castelldefels](#)

[Marxa exploratòria barri Vallcarca-Penitents \(Barcelona, 15/12/2022\)](#)

2. Tractament

2.1 Experiències externes

Podem trobar experiències de col·laboració del sector de la seguretat en urbanisme i habitatge en entorns propers al nostre, basades parcialment en la regulació urbanística, però també en la col·laboració publicoprivada.

Sense incórrer en exhaustivitat, presentem dos exemples encara vigents:

- **Regne Unit: Secured by Design (assegurat per disseny)**

Qui presta el servei

Cossos de policia mitjançant els Designing Out Crime Officers (DOCO) - agents per al disseny per prevenir el crim. Donat l'àmbit local de l'estructura policial britànica, els noms poden canviar per Architectural Liaison Officers (agents d'enllaç per a l'arquitectura) o Crime Prevention Design Advisors (assessors per a la prevenció del crim per disseny).

Com es presta el servei

Participació dels DOCO en les fases de disseny urbanístic, amb àmplies facultats d'influència sobre el resultat final. Sistema de certificació de productes o empreses que compleixen determinats estàndards, mitjançant l'atribució d'un *award* o distintiu de seguretat.

Suport normatiu

- National Planning Policy Framework (Marc de política de planificació nacional): aplicable a Anglaterra, estableix la necessitat de fer una revisió dels plans urbanístics d'àmbit local en termes de seguretat.
- National model design code (Codi del model nacional de disseny): estableix la necessitat que l'anàlisi de seguretat en la fase de disseny es basi en els principis *Secured by Design* i es refereix de manera directa a la consulta als DOCO en cada cas.

Resultats

Els edificis o productes certificats poden exhibir un logotip que evidencia la bona gestió contra els riscos de seguretat.

L'ús del logotip per a aquesta publicació l'ha autoritzat l'entitat que l'administra.

- **Països Baixos: Politiekeurmerk Veilig Wonen (marca de qualitat policial per a una vida segura)**

Qui presta el servei

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) - Centre per a la Prevenció del Delicte i Seguretat. Es tracta d'una fundació de naturalesa publicoprivada formada per diversos ministeris del govern dels Països Baixos i la Verbond van Verzekeraars (Associació d'Asseguradores).

Com es presta el servei

Assessorament a empreses i a entitats públiques sobre seguretat.

Sistema de certificació mitjançant marques de qualitat en diferents àmbits (ciberseguretat, seguretat contra robatoris, seguretat contra incendis o altres, com la Marca de Qualitat d'Emprenedoria Segura, que certifica una manera òptima de gestionar la seguretat en una zona comercial o en un polígon industrial amb la finalitat de promoure-hi les inversions).

Suport normatiu

Dèbil. Es tracta d'una política de foment, la utilització dels recursos de la qual és voluntària. Com a fundació amb suport econòmic públic, és auditada cada 4 anys i se'n fa una avaluació.

Resultats

Les empreses, entorns o productes certificats poden fer ús del certificat de qualitat en seguretat emès per la fundació i poden obtenir beneficis, com ara la reducció de primes per assegurances.

L'ús del logotip per a aquesta publicació l'ha autoritzat l'entitat que l'administra.

2.2 Competència local i seguretat

A Catalunya, els municipis tenen atribuïdes competències en matèria de seguretat, en matèria d'urbanisme i en matèria d'habitatge. L'ordenament jurídic vigent estableix relacions entre els tres conceptes que passem a analitzar sense ambició d'exhaustivitat, però amb l'ànim que donin algunes eines per tractar els problemes que sorgeixen quan entren en contacte els béns jurídics protegits en cada cas.

Pel que fa a la seguretat, en aquesta guia, ens hem centrat més en el concepte de seguretat ciutadana, més restringit que no pas el de seguretat pública i més adaptat a les necessitats d'aquest treball. La seguretat s'hauria d'entendre, doncs, com la defensa, garantia, protecció i reparació de les condicions que permetin a la ciutadania desenvolupar la seva qualitat de participants en la vida de la comunitat com a subjectes de drets i de llibertats.

Pel que fa a l'urbanisme, la legislació sectorial és força laxa en la definició del concepte de seguretat³, la qual cosa pot afectar les memòries socials que acompanyen els plans d'ordenació urbana, que sovint només hi incorporen referències genèriques a enllumenat públic, foment de la convivència, mobiliari adaptat i a segments de població vulnerable (per obligació reglamentària, amb especificació de l'impacte de gènere). En aquest sentit, l'article 55 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes inclou una referència expressa a l'urbanisme i a l'obligatorietat de tenir en compte els aspectes de seguretat objectiva i subjectiva amb una perspectiva femenina en el planejament urbanístic, tot i que també amplia aquesta mirada quan es tracta d'evitar la inseguretat percebuda d'altres col·lectius que facin ús dels espais públics.

Pel que fa a l'habitatge, trobem diversos instruments jurídics que hi permeten aproximacions des de l'àmbit de la seguretat, com ara la mateixa llei del dret a l'habitatge que preveu fórmules per tractar els problemes de seguretat en escenaris diferents. L'exemple de la desocupació d'habitatges permanent i injustificada potser no és tan clar, però tindria sentit enfocar-lo com un problema de seguretat en termes de prevenció del delictes, ja que, com ja hem vist més amunt, l'absència d'ulls pot contribuir a la percepció d'inseguretat i a la inseguretat objectiva. Una altra forma d'utilització anòmla dels immobles en estat d'inhabitabilitat, l'infrahabitatge, pot generar inseguretat percebuda⁴ i és font d'inseguretat humana en els termes que l'Organització de les Nacions Unides⁵ recull a la seva Resolució 66/290.

³ De fet, el concepte de *seguretat ciutadana*, per exemple, no apareix com a tal en el Decret legislatiu 1/2010, del 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme i, en molts casos, la «seguretat» a què es refereix la normativa urbanística té més a veure amb el compliment de les normes tècniques que no pas amb la situació de «tranquil·litat» que permet el lliure exercici de drets i llibertats tal com es descriu la seguretat ciutadana per la jurisprudència (entre altres, STC 55/1990).

⁴ Per posar un exemple, l'Enquesta de Victimització de Barcelona (EVB) 2024 recull entre les causes d'empitjorament de la inseguretat l'ocupació d'espais, l'empitjorament de la qualitat de vida, la presència de persones sense sostre o el deteriorament dels espais, fenòmens que poden anar vinculats en molts casos a l'estada de persones en infrahabitatges.

⁵ La Resolució 66/290 aprovada per l'Assemblea General de l'ONU el 10 de setembre del 2012 va marcar una fita fonamental en la definició del concepte de seguretat humana. Al tercer paràgraf de la resolució, l'Assemblea General va convenir per consens que la seguretat humana és un enfocament que ajuda els estats membre a determinar i superar les dificultats generalitzades i intersectorials que afecten la supervivència, els mitjans de subsistència i la dignitat dels seus ciutadans. El concepte de seguretat humana té en compte els drets econòmics, socials i culturals, entre els quals es troba el dret a l'habitatge adequat.

Finalment, l'ocupació d'immobles sense títol habilitant en supòsits que alterin la convivència o l'ordre públic faculta els ajuntaments per prendre mesures que restableixin la seguretat (tant l'ordre públic com la convivència són conceptes jurídics íntimament lligats al de seguretat ciutadana). Sobre aquest ús anòmal dels immobles, val a dir que, en els darrers anys, molts ajuntaments del nostre entorn han dissenyat polítiques públiques que actuen directament sobre el problema aprofitant els recursos que ofereix la via del dret penal i utilitzant les policies locals com a coordinadores de les accions municipals, per la qual cosa també recollim aquestes fonts de dret.

A continuació, descrivim les fonts de dret que posen en relació els dos àmbits principals (urbanisme i habitatge) i la seguretat, entesa en el sentit de seguretat ciutadana i no tant en el sentit més ampli de seguretat pública, que podria incloure també tots els aspectes tècnics sobre l'urbanisme i l'habitatge, sense que aquesta guia els hagi tingut en compte.

2.1 Urbanisme

- Article 9 del Decret legislatiu 1/2010, del 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme.
El planejament urbanístic ha de beneficiar la seguretat i el benestar de les persones. En l'execució i determinació dels plans, les administracions han de vetllar per tal que així sigui.
- Article 69 del Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme.
El punt 69.5 b) 1r obliga els ajuntaments a elaborar, en la memòria social dels plans d'ordenació urbanística municipal, una avaluació d'impacte social i de gènere que tingui en compte els paràmetres «d'accessibilitat, mobilitat, **seguretat** i ús del teixit urbà».
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes
L'article 55 demana que es tingui en compte la diferent percepció de la seguretat de les dones en les diagnosis de seguretat dels espais públics i que es promogui un model de seguretat que incorpori la seva perspectiva en el planejament urbanístic i erradiqui la percepció d'inseguretat en els espais públics, per mitjà de mesures que en garanteixin la visibilitat, la correcta il·luminació i l'alternativa de recorreguts, i que els dotin d'usos i activitats diversos, intergeneracionals i que fomentin la presència de gent diversa.
- Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual
L'article 16 exigeix la col·laboració entre administracions públiques per al desenvolupament de polítiques urbanístiques i de seguretat amb enfocament de gènere que garanteixin espais públics als municipis segurs i accessibles per a totes les dones, les nenes i els nens. Es tracta d'una regulació en la línia de la recollida a la llei d'igualtat efectiva, per tal de garantir que l'espai públic no constitueixi un espai de risc.

2.2 Habitatge

- Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local
Article 82. Les entitats locals poden recuperar per si mateixes la possessió dels seus béns (inclosos els habitatges⁶) en qualsevol moment quan es tracti dels de domini públic, i en el termini d'un any, els patrimonials.
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge
Article 14 i 20. Plans locals d'habitatge i memòria social (en relació també amb el Text refós de la Llei d'urbanisme i el seu decret de desplegament).
 - Permeten incorporar a les polítiques d'habitatge principis de seguretat tant de disseny com d'ús.

Articles 41 i següents

- Recullen les utilitzacions anòmales dels habitatges:

Desocupació permanent i injustificada

Sobreocupació

L'ocupació sense títol habilitant en supòsits que alterin la convivència o l'ordre públic o que posin en perill la seguretat o la integritat de l'immoble.

L'infrahabitatge

- Recullen els instruments de dret administratiu que els ajuntaments poden fer servir per reaccionar contra les utilitzacions anòmales dels habitatges.
- Llei orgànica 4/2015, del Codi penal
Article 202
 - Recull el delictes de violació de domicili per particular
 - Article 245
 - Recull el delictes d'usurpació de béns immobles.
- Reial decret de 14 de setembre de 1882 pel qual s'aprova la Llei d'enjudiciament criminal
Article 13: permet l'adopció de la mesura cautelar de desallotjament i restitució de l'immoble al seu legítim posseïdor⁷ quan es tracta d'ocupacions delictives.
- Llei 5/2018, d'11 de juny, de modificació de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, en relació amb l'ocupació il·legal d'habitatges
La disposició addicional d'aquesta llei preveu que s'hagin de tenir en compte les situacions de vulnerabilitat quan s'iniciïn procediments que impliquin el llançament d'ocupants d'habitatges. En la jurisprudència, també en la contenciosa

⁶ Al respecte, caldrà tenir en compte la previsió de l'article 8.6 de la Llei de la jurisdicció contenciosa administrativa sobre l'autorització judicial per a l'accés a llocs tancats en execució de resolucions administratives.

⁷ Al respecte, es recomana consultar la Instrucció 1/2020, de 15 de setembre, de la Fiscalia General de l'Estat, sobre criteris d'actuació per a la sol·licitud de mesures cautelars en els delictes de violació de domicili i usurpació de béns immobles.

administrativa⁸, el criteri de vulnerabilitat es té en compte a l'hora d'autoritzar l'entrada a les administracions públiques locals per a la recuperació d'ofici dels béns propis o per al desallotjament en altres casos d'actuació administrativa sobre els habitatges, sobretot quan es tracti de menors⁹ que hi habitin. Per aquest motiu, s'exigirà prèviament per part dels tribunals competents una valoració de proporcionalitat de la mesura de desallotjament quan hi hagi menors o altres persones vulnerables afectades.

2.3 Experiències del nostre entorn proper

Per tal de recollir exemples de pràctiques municipals que tracten amb les possibilitats que hem recollit més amunt, s'ha fet una recerca a les quatre capitals de província catalanes i algunes ciutats de la província de Barcelona. Els criteris de selecció han estat:

- **Participació del sector, àrea o cos de seguretat de l'ajuntament i de la policia local, en concret, en la política pública.**
- **Oportunitat, en alguns casos, relacionada amb la difusió de les pràctiques pel mateix ajuntament interessat o amb el coneixement directe d'aquestes pràctiques per part dels autors.**

La metodologia ha estat de recerca bàsica de fonts obertes i entrevistes directes amb caps de policia local dels municipis relacionats.

Cal tenir en compte, per tant, que no es tracta d'una llista tancada ni excloent d'altres que es puguin donar al territori de Catalunya.

Els resultats ens mostren una diversitat de formes de participació del sector de seguretat en polítiques públiques d'urbanisme i d'habitatge, enfocades a la reacció i a la correcció en molts casos, tot i que també s'han trobat experiències en l'àmbit de la prevenció.

Entre aquestes últimes, cal destacar l'elaboració de protocols de treball conjunt entre administracions diferents i entre àrees de la mateixa administració, la utilització de tècniques de prevenció situacional i prevenció per disseny, com les marxas exploratòries, i la participació de la policia local en comissions d'urbanisme a dintre del mateix ajuntament.

En pocs casos s'ha detectat que aquestes pràctiques estiguin incloses en els instruments de planificació urbanística o d'habitatge. Els plans de seguretat local sí que recullen, però, algunes d'aquestes iniciatives.

Per la recurrència, en matèria d'habitatge, haurem de tenir en compte especialment les polítiques centrades en l'ús anòmal d'habitatges en forma d'ocupació. Gairebé tots els municipis consultats tenen alguna iniciativa en aquest sentit i n'hi ha que les diversifiquen utilitzant els recursos jurídics administratius i els penals.

⁸ Per tal de tenir-ne en compte la més recent: STS 950/2023, de 10 de juliol.

⁹ Aplicació dels articles 11 i 12 de la LO 1/1996, de 15 de gener, sobre protecció jurídica del menor.

Les causes d'aquesta importància potser caldria buscar-les en la inseguretat percebuda que les ocupacions han causat en els darrers anys i en la quantitat d'informació (interessada o no) en mitjans i xarxes socials sobre el fenomen en els darrers dos anys. Per exemple, l'Enquesta de Victimització de Barcelona de 2024 reflecteix que les ocupacions es consideren motius d'empitjorament de la seguretat al barri (el desè en importància), per sobre, entre altres, del deteriorament dels espais del barri¹⁰. El 2022, aquesta causa havia estat la sisena en importància (curiosament, igualada amb el deteriorament d'espais).

¹⁰ Enquesta de Victimització de Barcelona de 2024. Presentació de resultats.
https://ajuntament.barcelona.cat/seguretatiprevencio/sites/default/files/2024-07/24_660_Victimitzacio_inf_BCN.PDF

Barcelona

Girona

Lleida

Tarragona

Cornellà

Sabadell

Sant Boi

**Santa Coloma de
Gramenet**

Terrassa

Barcelona

Nom de la iniciativa:

Equips de Policia de Barri¹¹ i Referents de Seguretat Ciutadana

Qui presta el servei:

Guàrdia Urbana de Barcelona

Com es presta el servei:

Cada comissaria de districte de la Guàrdia Urbana de Barcelona compta amb un equip de policies, que tenen com a missió principal la relació amb les persones i entitats que conviuen al territori (Policia de Barri) i l'anàlisi de les situacions d'inseguretat, reals o percebudes, que pateixen (referents de seguretat ciutadana). Les dues figures treballen segons una idea principal que es basa en la policia orientada a la solució de problemes, que consisteix en la cerca, l'acció, el seguiment i l'avaluació de les solucions aportades.

En alguns casos, hi apliquen solucions de prevenció pel disseny urbanístic (modificacions en entorns urbans) i de seguretat relacionada amb l'habitatge (especialment, quan es tracta d'ocupacions sense títol habilitant o d'infrahabitatges).

Per portar a terme les seves funcions, cada membre dels equips de policia de barri rep una formació específica en què s'inclou la CPTED.

Suport normatiu:

- La Llei 16/1991, del 10 de juliol, de les policies locals no és específica quant a les relacions de proximitat que han de mantenir aquests cossos de seguretat. En general, és un model de servei més que no pas una competència concreta, per la qual cosa el suport normatiu per a l'exercici d'aquesta funció passa pel requeriment previ de la ciutadania i per la integració d'aquests equips en els circuits interns de l'ajuntament.

Està previst que existeixi en els decrets d'estructura del cos¹².

Resultats:

La utilització d'una eina informàtica denominada Perseo permet a aquests equips la gestió de casos i l'anàlisi dels riscos amb principis de funcionament basats en la intel·ligència artificial, la qual cosa permet al sistema un aprenentatge continu de les solucions adoptades. Caldrà veure com evoluciona per tenir resultats contrastables.

¹¹ <https://ajuntament.barcelona.cat/guardiaurbana/ca/policia-de-barri>

¹² Decret de la Comissió de Govern del 30 de maig de 2024, d'aprovació de la modificació de l'organigrama de la Gerència d'Àrea de Seguretat, Prevenció i Convivència en l'àmbit de la Guàrdia Urbana.

Barcelona

Nom de la iniciativa:

Comissió Tècnica de Seguretat de la Rambla

Qui presta el servei:

Guàrdia Urbana de Barcelona, Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra, Direcció de Model Urbà de l'Ajuntament de Barcelona

Com es presta el servei:

Es tracta d'una comissió creada ad hoc per la Junta Local de Seguretat per donar pautes de seguretat al projecte de reurbanització de la Rambla de Barcelona.

La comissió es va reunir per primer cop l'any 2019 i va incorporar propostes de disseny al projecte executiu de reforma de la Rambla que tenen com a finalitat limitar les vulnerabilitats de l'espai. En concret, els informes de la comissió s'han centrat en les mesures que impediran l'accés de vehicles a les zones destinades a vianants i en la videovigilància.

La definició tècnica del sistema de protecció es va completar inicialment en la Junta Local de Seguretat de juliol de l'any 2020, però l'evolució de les obres ha fet que s'hagi de prolongar l'activitat de la comissió, ja que algunes de les mesures s'hauran de replantejar en trobar obstacles per a la seva implantació consistents en infraestructures preexistents.

Suport normatiu:

- Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya recull les funcions de les Juntes Locals de Seguretat.

Resultats:

Els resultats d'aquesta política de seguretat comencen a ser visibles en els sectors de la Rambla en els quals les obres ja han avançat i consisteixen especialment en la instal·lació de pilones amb factor de resistència homologat per a col·lisions amb vehicles a velocitats elevades.

Barcelona

Nom de la iniciativa:

Departament municipal intern per abordar les ocupacions

Qui presta el servei:

Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat

Com es presta el servei:

El Pla local de seguretat de Barcelona 2024-2027 identifica la reducció de les ocupacions d'habitatges sense títol habilitant que generen problemes de convivència com un dels principals reptes en seguretat i objectiu estratègic de l'ajuntament. Per fer-hi front, es proposa la creació d'un departament dedicat a l'abordatge d'aquesta qüestió, que dependrà de la Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat (àrea municipal que coordina tota l'activitat que desenvolupen els deu districtes de la ciutat per millorar les polítiques de proximitat i dissenya i impulsa les polítiques d'àmbit metropolità, aportant un model de governança municipal que faciliti les solucions a les necessitats de l'organització territorial). Ara com ara, s'ha generat un grup de treball format per diverses àrees municipals (entre elles, la Guàrdia Urbana de Barcelona) que serà l'encarregat de dissenyar la composició i el funcionament del departament.

Fins ara, l'ajuntament tracta de manera recurrent expedients en aplicació de les potestats de recuperació d'ofici de béns immobles de propietat municipal quan són ocupats sense títol (amb instruments jurídics de naturalesa administrativa) i també els propis de la Llei d'habitatge (especialment, per infrahabitatge). La Guàrdia Urbana de Barcelona hi participa tant en la fase d'inici dels expedients administratius (detecció i posada en coneixement) com en la d'execució de les resolucions administratives corresponents (sigui amb desallotjament d'ocupants o sense).

Suport normatiu:

- Llei 16/1991, del 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge

Resultats:

Els resultats d'aquesta política de seguretat estan encara pendents d'observació, si bé es volen reduir substancialment els 1.325 delictes d'usurpació detectats el 2023.

Girona

Nom de la iniciativa:

Escales netes, comunitats segures

Qui presta el servei:

Polícia Municipal de Girona

Com es presta el servei:

Es tracta d'un servei de prevenció d'ocupacions sense títol que s'aplica en determinats barris de la ciutat, per petició expressa de les comunitats de propietaris i propietàries, que consisteix en la introducció de canvis en les portes d'accés a les porteries i en un patrullatge regular de la policia municipal a les zones comunes de la comunitat.

La comunitat interessada ha de reunir una sèrie de requisits (no tenir cap pis ocupat sense títol abans de començar a formar part de les comunitats segures n'és un) i ha de presentar una instància formal a l'ajuntament perquè se li apliqui el servei i s'aprova per Decret d'alcaldia. Es materialitza amb un canvi del pany subvencionat per l'ajuntament i de la cessió de claus a la policia municipal per tal que hi pugui accedir en qualsevol moment per fer la tasca de patrullatge.

La idea va sorgir inicialment a Salt i es va estendre a Girona mitjançant un acte d'aprovació per part de la Junta de Govern Local l'any 2015. La pràctica ha superat fins i tot un recurs contenciós administratiu, el fonament del qual era la prestació de serveis de naturalesa privada per part de la policia municipal. Els fonaments jurídics de la sentència afirmen que forma part de la funció de cooperació en la resolució de conflictes privats quan siguin requerits, que tenen atribuïts les policies locals.

Suport normatiu:

- Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat

Resultats:

L'experiència va arribar a un moment de màxima aplicació amb 86 comunitats que havien presentat sol·licitud d'adhesió al programa l'any 2016. Ara com ara, encara hi ha 16 comunitats que mantenen el servei. L'octubre de 2024, l'ajuntament ha creat una comissió de seguiment de les ocupacions delinqüencials, de moment, exclusivament política.

Lleida

Nom de la iniciativa:

Dispositiu integral de seguretat contra les violències masclistes i LGTBI

Qui presta el servei:

Unitat Tècnica de Polítiques d'Igualtat i Guàrdia Urbana de Lleida

Com es presta el servei:

Tot i que la política municipal a la qual ens referim és molt més àmplia, pel que fa a aquest treball cal destacar l'aplicació de la marxa exploratòria com a tècnica de detecció de zones, espais o moments d'inseguretat.

En aquest cas, el servei es presta mitjançant la participació ciutadana i la col·laboració tècnica per identificar elements que fan percebre els espais itineraris d'oci nocturn com a insegurs (il·luminació, obstacles visuals, falta de manteniment del mobiliari o espai públic, entre altres).

De manera conjunta, les regidories de Participació, Polítiques Feministes, Polítiques d'Igualtat i de Salut Pública han desenvolupat projectes amb entitats de dones per incorporar-ne la mirada i la complicitat en la transformació feminista de l'espai públic. Identificant els espais/elements que han de millorar es facilita la mobilitat segura per a tota la ciutadania, des d'un enfocament integral i amb l'objectiu final d'afavorir l'autonomia de les persones, sigui quina sigui la seva circumstància i condició, i el gaudi de l'espai públic en qualsevol horari i en condicions d'igualtat.

Cal destacar com aquest projecte lliga directament amb les recomanacions del model de Montreal, sobre el qual ja hem parlat en aquest treball.

Suport normatiu:

- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes (específicament, article 55).

Resultats:

Durant el mes de setembre d'enguany, s'ha posat en marxa la prova pilot i se n'estan analitzant els resultats.

Tarragona

Nom de la iniciativa:

Participació de la Guàrdia Urbana de Tarragona en comissions d'urbanisme i habitatge

Qui presta el servei:

Guàrdia Urbana de Tarragona

Com es presta el servei:

El Pla de seguretat local de Tarragona preveu la incorporació de les tècniques de CPTED ja des de l'any 2009. S'hi recull com a acció específica la implantació de la CPTED i la participació ciutadana, acompanyada del Servei de llicències d'obres, Servei d'arquitectura, Servei d'inspecció, Servei de disciplina urbanística i unitats especialitzades de la Guàrdia Urbana de Tarragona.

Des d'aquest estiu, però, en el si de les reunions habituals de coordinació de caps d'àrea municipals —en les quals participa el cap de la Guàrdia Urbana de Tarragona com a cap de l'àrea de seguretat—, es va decidir la participació del cos en la definició de l'execució de projectes urbanístics mitjançant la inclusió de criteris basats en l'anàlisi de la seguretat i de la mobilitat a les àrees directament afectades i a les d'influència.

La representació del cos a les taules d'urbanisme i d'obra pública recau en un dels comandaments del cos i la finalitat concreta respon a la necessitat evidenciada a l'ajuntament de tenir en compte aquells detalls d'enllumenat, tipus i ubicació del mobiliari urbà, etc. que tenen influència sobre la seguretat objectiva i la subjectiva als espais públics.

Les primeres accions d'aquesta taula s'han evidenciat en les obres de reurbanització d'un dels carrers de la ciutat a tocar de la principal estació de tren.

Suport normatiu:

No evidenciat.

Resultats:

Pendent d'actualització.

Cornellà

Nom de la iniciativa:

Pla policial d'ocupacions

Qui presta el servei:

Guàrdia Urbana de Cornellà i Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra

Com es presta el servei:

La Guàrdia Urbana de Cornellà i la Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra coordinen esforços perquè les ocupacions sense títol habilitant es puguin evitar quan encara no s'han consolidat.

S'estableixen protocols ad hoc en cada cas per tal d'actuar-hi amb el vistiplau del partit judicial i poder recuperar l'immoble, en aquest cas per via penal.

D'altra banda, quan es tracta de locals comercials, el mateix ajuntament executa els expedients per infrahabitatge amb col·laboració de la Guàrdia Urbana, que té la funció de completar els informes de convivència quan es tracta d'ocupacions conflictives.

En els darrers anys, la Guàrdia Urbana ha incorporat també als seus instruments de comunicació amb la ciutadania l'aplicació M7 Citizen Security, que permet reportar incidències i complementar la informació que rep la policia per altres fonts¹³.

Suport normatiu:

- Llei 16/1991, del 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge
- Llei orgànica 4/2015, del Codi penal

Resultats:

No avaluada.

¹³ Cal destacar, al respecte, que la Instrucció 6/2020 de la Secretaria d'Estat de Seguretat per la qual s'estableix el protocol d'actuació de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat davant l'Ocupació Il·legal d'Immobles, adreçada a altres forces i cossos de seguretat però tinguda com a referència en els casos d'ocupacions, ja recomana l'ús d'una aplicació similar, denominada ALERTCOPS.

Sabadell

Nom de la iniciativa:

Coordinació ocupacions en calent

Qui presta el servei:

Polícia Municipal de Sabadell

Com es presta el servei:

Aplicació de normes penals en la recuperació d'immobles ocupats, especialment en propietats de grans tenidors. La Policia Municipal de Sabadell ha acordat vies de contacte amb el Deganat i amb la Fiscalia del Partit Judicial de Sabadell i centralitza la coordinació municipal per fer-hi arribar els informes de vulnerabilitat i els de convivència conflictiva.

En aquest cas, però, s'hi apliquen les condicions de demanda de mesures cautelars.

Suport normatiu:

- Llei 16/1991, del 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge
- Llei orgànica 4/2015, del Codi penal
- Reial decret de 14 de setembre de 1882 pel qual s'aprova la Llei d'enjudiciament criminal

Resultats:

De moment, en estat de prova pilot sobre naus industrials ocupades sense títol legítim.

Sant Boi

Nom de la iniciativa:

Participació de la Policia Local en projectes urbans

Qui presta el servei:

Policia Local de Sant Boi

Com es presta el servei:

La inclusió d'agents de policia en comissions d'obres públiques permet que es tinguin en compte aspectes clau de seguretat com l'alçada de la vegetació a les places, la il·luminació, la ubicació de mobiliari urbà... factors que influeixen en la percepció de seguretat dels espais. Es tenen en compte especialment:

- Control natural dels accessos. Dissenyar espais que permetin la identificació clara d'entrades i sortides, així com l'accés visible als edificis, redueixen la possibilitat de conductes delictives.
- Manteniment del paisatge. Evitar la presència d'arbustos o vegetació alta que pugui bloquejar la visió, especialment en zones on es vulgui afavorir la seguretat.
- Il·luminació adequada. Garantir una il·luminació suficient en espais públics com parcs, places i àrees transitades durant la nit.
- Participació comunitària. Fomentar la implicació dels ciutadans en la planificació de la seguretat dels seus barris i afavorir la creació de comunitats actives i vigilants.

Suport normatiu:

No explicat.

Resultats:

No avaluada.

Sant Boi

Nom de la iniciativa:

Participació de la Policia Local en projectes urbans

Qui presta el servei:

Policia Local de Sant Boi

Com es presta el servei:

Aplicació de normes penals en la recuperació d'immobles ocupats, especialment en propietats de grans tenidors. En aquests casos la propietat violentada ha de quedar assegurada per garantir el dret a la propietat, fins i tot amb recursos públics i reclamació subsidiària posterior. Això es complementa amb l'obertura d'alguns expedients administratius de desallotjament que també han tingut resultats positius i amb instruments com:

- Instruccions internes i formació que ajudin la plantilla de la Policia Local a intervenir amb seguretat jurídica.
- Reunions amb veïns que pateixen aquest fenomen per explicar-los el marc jurídic i possibles solucions.
- En els darrers anys, la Policia Local de Sant Boi ha incorporat també als seus instruments de comunicació amb la ciutadania l'aplicació M7 Citizen Security, que permet reportar incidències i complementar la informació que rep la policia per altres fonts (vegeu la nota anterior).

Suport normatiu:

- Llei 16/1991, del 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge
- Llei orgànica 4/2015, del Codi penal

Resultats:

La Policia Local ha aconseguit un èxit notable en els casos d'usurpacions d'immobles, amb un 87% de desallotjaments.

Santa Coloma de Gramanet

Nom de la iniciativa:

Protocol de coordinació amb Deganat¹⁴

Qui presta el servei:

Polícia Local de Santa Coloma

Com es presta el servei:

L'any 2022 la Policia Local va acordar amb el Jutjat Degà de Santa Coloma de Gramanet un protocol que permet recuperar l'habitatge en un període no superior a 8 dies, mitjançant la instrucció d'un atestat complet. Aquest es tramitaria en seu judicial com a judici immediat per delicte lleu d'usurpació quan es tracti del patrimoni d'una persona física.

Al respecte, cal destacar que s'aplica la via penal també als béns immobles de la mateixa administració (en comptes de la recuperació possessòria d'ofici).

La posada en marxa de la Unitat de Suport i Intervenció Ràpida (USIR), l'any 2020, especialitzada, entre altres funcions, en la intervenció ràpida en ocupacions il·legals, i la contractació d'una empresa d'instal·lació de planxes metàl·liques d'alta resistència per garantir l'assegurament immediat i efectiu dels pisos recuperats han contribuït també a facilitar les desocupacions.

La Policia Local, a més, ha editat un petit full informatiu per a les persones que necessiten informació al respecte i la pàgina web municipal recull aquest servei.

Suport normatiu:

- Llei 16/1991, del 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge
- Llei orgànica 4/2015, del Codi penal
- Reial decret de 14 de setembre de 1882 pel qual s'aprova la Llei d'enjudiciament criminal

Resultats:

En un cas tipus, la Policia Local pot detectar l'ocupació en el dia 1, obtenir tots els informes necessaris per part d'altres serveis municipals (per exemple, sobre la vulnerabilitat de les persones ocupants) o extramunicipals (Registre de la Propietat) en un termini de 4 dies i obtenir una interlocutòria sobre una mesura cautelar de llançament d'aquests ocupants en 6 dies, que s'executa de manera gairebé immediata per la USIR. La resolució judicial s'obté en uns 10-11 dies.

¹⁴<https://ajuntamentinforma.gramanet.cat/info-local/santa-coloma-combat-el-fenomen-de-les-ocupacions-illegals/>

Terrassa

Nom de la iniciativa:

CPTED - ACPIDA

Qui presta el servei:

Polícia Municipal de Terrassa

Com es presta el servei:

L'Associació Catalana per a la Prevenció de la Inseguretat a través del Disseny Ambiental (ACPIDA) és una associació privada sense ànim de lucre que neix amb l'objectiu de promoure una visió integral de la seguretat i de les polítiques adreçades a la seva prevenció i manteniment, utilitzant el disseny ambiental com a eina clau d'aquestes polítiques. La difusió de la prevenció del delictes mitjançant l'aplicació de tècniques de CPTED i dels estàndards internacionals en la matèria (ISO 22341, CEN-14383-2) així com la promoció de la visió del disseny urbanístic com una disciplina transversal en què poden intervenir coneixements tècnics diferents formen part de les seves funcions.

L'any 2021, l'Ajuntament de Terrassa, amb el suport de la Policia Municipal, va signar l'adhesió a l'associació amb l'objectiu d'impulsar d'aquesta manera, amb la col·laboració de l'entitat, els eixos vertebradors del seu pla de mandat en un objectiu específic fonamentat en mesures de disseny i organització de l'espai públic.

Per tal de donar difusió a aquesta disciplina, el mateix ajuntament va organitzar la primera jornada d'experiències locals en prevenció ambiental de la inseguretat l'any 2022, amb una mostra d'exemples d'aplicació de la doctrina CPTED a projectes urbanístics com el del Parc de l'Alba a Cerdanyola del Vallès.

Suport normatiu:

No evidenciats.

Resultats:

Difusió del concepte CPTED entre ajuntaments i policies locals.

3. Recomanacions

1. Introduir en la normativa municipal la necessitat d'un **INFORME DE SEGURETAT, URBANISME I/O HABITATGE**, seguint l'article 69.5.h del Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme, Reglament de la Llei d'urbanisme:

(...) b) *La valoració de l'impacte social i de gènere del pla, la qual comprèn:*

1r. La justificació de la coherència de l'ordenació proposada amb les necessitats detectades de les dones i els homes i dels altres col·lectius pel que fa en especial als paràmetres d'accessibilitat, mobilitat, seguretat i ús del teixit urbà, tenint en compte particularment les necessitats de les persones que realitzen les tasques de cura i gestió domèstica, així com les que reben aquesta atenció.

2n. Mesures o determinacions previstes en el pla que contribueixen al desenvolupament dels objectius d'igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes, així com entre els diversos grups socials.

3r. Previsió de com incidirà l'ordenació proposada sobre la situació originària de dones i homes i dels altres col·lectius.

2. Fer un **PLA LOCAL DE PREVENCIÓ DE LA DELINQÜÈNCIA**, seguint les normes UNE-CEN 14383-2:2022 i ISO 22341. Aquesta recomanació es podria incorporar com un apartat dels Plans Locals de Seguretat que cada municipi realitza, segons els articles 10.b 31 i 32 de la Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya. Seguint les directrius internacionals CEN i ISO esmentades, hauria de disposar de les parts següents:

- Fer un diagnòstic de la prevenció de la delinqüència i la percepció d'inseguretat del municipi.
- Posteriorment, proposar unes estratègies de prevenció basades en la influència de les característiques i el disseny de l'urbanisme, l'espai públic i l'habitatge per reduir el delictiu i augmentar la percepció de seguretat.
- Analitzar el delictiu responent a les preguntes:
 - ON (identifica les zones amb més conflictes)
 - QUÈ (informar de les tipologies dels problemes delinqüencials)
 - QUI (parts interessades)
 - COM (estratègies i mesures de prevenció)

3. Crear dins de les organitzacions policials, preferentment en l'àmbit local, una **UNITAT / RESPONSABLE DE PREVENCIÓ DE LA DELINQÜÈNCIA** per gestionar les tasques preventives de la policia de barri/proximitat i participar en les comissions de seguiment de seguretat i prevenció de la delinqüència en projectes d'urbanisme i seguiment en habitatges, com per exemple l'ocupació il·legal.

Seguir el model anglès d'enllaç de policia amb l'arquitectura (ALO, Architectural Liaison Officers).

4. Crear un **GRUP DE TREBALL PER LA PREVENCIÓ DELINQUÈNCIA** EN CADA AJUNTAMENT, seguint la norma UNE-CEN 14383-2:2022

- Primer de tot, la mencionada directriu europea recomana la creació d'un GT, però primer hauria de vincular un organisme responsable dels processos vinculats a la prevenció de la delinqüència de la ciutat.
- Així, s'hauria de seleccionar un Grup de Treball de Prevenció de la Delinqüència (GTPD) multidisciplinari i assignar un Responsable de Prevenció (RP) del municipi, funcions i característiques consultables en la directriu (p. 20-22).
- Fer informes seguint l'article 69.5.h del Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme, Reglament de la Llei d'urbanisme:

(...) b) *La valoració de l'impacte social i de gènere del pla, la qual comprèn:*

1r. *La justificació de la coherència de l'ordenació proposada amb les necessitats detectades de les dones i els homes i dels altres col·lectius pel que fa en especial als paràmetres d'accessibilitat, mobilitat, seguretat i ús del teixit urbà, tenint en compte particularment les necessitats de les persones que realitzen les tasques de cura i gestió domèstica, així com les que reben aquesta atenció.*

2n. *Mesures o determinacions previstes en el pla que contribueixen al desenvolupament dels objectius d'igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes, així com entre els diversos grups socials.*

3r. *Previsió de com incidirà l'ordenació proposada sobre la situació originària de dones i homes i dels altres col·lectius.*

5. Implicació publicoprivada en la gestió de la prevenció de la delinqüència, seguint els models europeus explicats a la guia, es proposa la creació de **SERVEIS MUNICIPALS DE PREVENCIÓ DE LA DELINQUÈNCIA**. Aquest servei municipal, després de verificar que l'entorn presenta els principis de prevenció de la seguretat en l'urbanisme i/o habitatge explicats en aquesta guia, facilitaria un distintiu homologat i visible per a la persona o entitat que hagi fet la petició.

Un exemple d'entitat publicoprivada de serveis municipals de prevenció de la delinqüència podria ser "Barcelona Serveis Municipals" i hauria de verificar la prevenció de la delinqüència en els habitatges a través d'un distintiu homologat per cada administració.

6. Es proposa una **CAIXA D'EINES DE SEGURETAT, URBANISME I HABITATGE (CESUH) a través** de la prevenció de la delinqüència i la percepció de la inseguretat. La CESUH es fonamenta en les normes UNE-CEN 14383-2:2022 i ISO 22341 i estableix altres estudis internacionals sobre els principis de prevenció de la delinqüència en els nostres entorns quotidians (Paquin, 2002; Balducci et al., 2006). Aquests principis s'han treballat en l'apartat 3 d'aquesta guia i a l'espai de recomanacions presentem un fàcil quadre aplicatiu per poder fer un diagnòstic, una proposta, una execució i una avaluació.

La caixa d'eines de seguretat, urbanisme i habitatge **s'hauria d'aplicar en les quatre fases d'estudi** i millora de la seguretat relacionada en l'urbanisme i l'habitatge.

Les eines d'aquesta guia es divideixen en **10 indicadors** dintre dels sis elements principals de la seguretat, l'urbanisme i l'habitatge.

Diagnòstic

	SENYALITZAT	IL·LUMINAT	AMAGATALLS	CAMP DE VISIÓ	MOVIMENTS PREVISIBLES	ACTIVITAT	VIGILAT	DISSENY	MANTENIMENT	COMUNITARI
	Pictogrames indicant telèfons	Distribució energètica	Tancar amagatalls	Evitar barreres visuals	Eliminar vies de viatge previsibles	Promoure diversitat de funcions urbanes	Cartells informatius	Promoure qualitat del disseny preventiu	Manteniment regular	Consultar la ciutadania
DIAGNÒSTIC	Botons d'emergència	Intensitat lumínica	Utilitzar-los per a altres activitats	Ampliar visió física	En el seu defecte, millorar mesures ambientals (botons d'emergència, més llum...)	Augmentar nombre d'activitats a peu de carrer	Patrullatge proper	Millorar les vies de trànsit	Reparació ràpida i eficaç dels elements danyats	Muntar comissions als barris
	Noms de carrers	Manteniment	Materials transparents	Veure-hi a través de vidres d'edificis	Eliminar amagatalls en la ruta	Desenvolupar altres activitats en hores baixes	Telèfons d'emergència	Fomentar la participació social en el disseny	Compatibilitzar el mobiliari urbà	Animar la participació en els espais buits
	Símbols territorials	Bon efecte global	Activitats properes a l'amagatall	Instal·lació de miralls cantoners	Buscar camps de visió amplis	Facilitar obertura de botigues	Càmeres de vigilància	Vies ben interconnectades i accessibles per als vianants	Polítiques que promoguin el manteniment de les finques privades	Marxes exploratòries
TOTAL	Total ES 0	Total IL 0	Total AM 0	Total CV 0	Total MP 0	Total Evt 0	Total Evg 0	Total Ds 0	Total Mn 0	Total EC 0

Proposta

	SENYALIT- ZAT	IL-LUMINAT	AMAGATALLS	CAMP DE VISIÓ	MOVIMENTS PREVISIBLES	ACTIVITAT	VIGILAT	DISSENY	MANTENIMENT	COMUNITARI
	Pictogrames indicant telèfons	Distribució energètica	Tancar amagatalls	Evitar barreres visuals	Eliminar vies de viatge previsibles	Promoure diversitat de funcions urbanes	Cartells informatius	Promoure qualitat del disseny preventiu	Manteniment regular	Consultar la ciutadania
PRO POS TA	Botons d'emergència	Intensitat lumínica	Utilitzar-los per a altres activitats	Ampliar visió física	En el seu defecte, millorar mesures ambientals (botons d'emergència, més llum...)	Augmentar nombre d'activitats a peu de carrer	Patrullatge proper	Millorar les vies de trànsit	Reparació ràpida i eficaç dels elements danyats	Muntar comissions als barris
	Noms de carrers	Manteniment	Materials transparents	Veure-hi a través de vidres d'edificis	Eliminar amagatalls en la ruta	Desenvolupar altres activitats en hores baixes	Telèfons d'emergència	Fomentar la participació social en el disseny	Compatibilitzar el mobiliari urbà	Animar la participació en els espais buits
	Simbols territorials	Bon efecte global	Activitats properes a l'amagatall	Instal·lació de miralls cantoners	Buscar camps de visió amplis	Facilitar obertura de botigues	Càmeres de vigilància	Vies ben interconnectades i accessibles per als vianants	Polítiques que promoguin el manteniment de les finques privades	Marxes exploratòries
TO TAL	Total ES 0	Total IL 0	Total AM 0	Total CV 0	Total MP 0	Total Evt 0	Total Evg 0	Total Ds 0	Total Mn 0	Total EC 0

Execució

	SENYALITZAT	IL·LUMINAT	AMAGATALLS	CAMP DE VISIO	MOVIMENTS PREVISIBLES	ACTIVITAT	VIGILAT	DISSENY	MANTENIMENT	COMUNITARI										
	Pictogrames indicant telèfons	Distribució energètica	Tancar amagatalls	Evitar barreres visuals	Eliminar vies de viatge previsibles	Promoure diversitat de funcions urbanes	Cartells informatius	Promoure qualitat del disseny preventiu	Manteniment regular	Consultar la ciutadania										
EXE CU CIO	Botons d'emergència	Intensitat lumínica	Utilitzar-los per a altres activitats	Ampliar visió física	En el seu defecte, millorar mesures ambientals (botons d'emergència, més llum...)	Augmentar nombre d'activitats a peu de carrer	Patrolatge proper	Millorar les vies de trànsit	Reparació ràpida i eficaç dels elements danyats	Muntar comissions als barris										
	Noms de carrers	Manteniment	Materials transparents	Veure-hi a través de vidres d'edificis	Eliminar amagatalls en la ruta	Desenvolupar altres activitats en hores baixes	Telèfons d'emergència	Fomentar la participació social en el disseny	Compatibilitzar el mobiliari urbà	Animar la participació en els espais buits										
	Simbols territorials	Bon efecte global	Activitats properes a l'amagatall	Instal·lació de miralls cantoners	Buscar camps de visió amplis	Facilitar obertura de botigues	Càmeres de vigilància	Vies ben interconnectades i accessibles per als vianants	Polítiques que promoguin el manteniment de les finques privades	Marxes exploratòries										
TOTAL	Total ES	0	Total IL	0	Total AM	0	Total CV	0	Total MP	0	Total Evt	0	Total Evg	0	Total Ds	0	Total Mn	0	Total EC	0

Avaluació

	SENYALIZAT	IL·LUMINAT	AMAGATALLS	CAMP DE VISIÓ	MOVIMENTS PREVISIBLES	ACTIVITAT	VIGILAT	DISSENY	MANTENIMENT	COMUNITARI
	Pictogrames indicant telèfons	Distribució energètica	Tancar amagatalls	Evitar barreres visuals	Eliminar vies de viatge previsibles	Promoure diversitat de funcions urbanes	Cartells informatius	Promoure qualitat del disseny preventiu	Manteniment regular	Consultar la ciutadania
AVALUACIÓ	Botons d'emergència	Intensitat lumínica	Utilitzar-los per a altres activitats	Ampliar visió física	En el seu defecte, millorar mesures ambientals (botons d'emergència, més llum...)	Augmentar el nombre d'activitats a peu de carrer	Patrullatge proper	Millorar les vies de trànsit	Reparació ràpida i eficaç dels elements danyats	Muntar comissions als barris
	Noms de carrers	Manteniment	Materials transparents	Veure-hi a través de vidres d'edificis	Eliminar amagatalls en la ruta	Desenvolupar altres activitats en hores baixes	Telèfons d'emergència	Fomentar la participació social en el disseny	Compatibilitzar el mobiliari urbà	Animar la participació en els espais buits
	Símbols territorials	Bon efecte global	Activitats properes a l'amagatall	Instal·lació de miralls cantoners	Buscar camps de visió amplis	Facilitar obertura de botigues	Càmeres de vigilància	Vies ben interconnectades i accessibles per als vianants	Polítiques que promoguin el manteniment de les finques privades	Marxes exploratòries
TOTAL	Total ES 0	Total IL 0	Total AM 0	Total CV 0	Total MP 0	Total Evt 0	Total Evg 0	Total Ds 0	Total Mn 0	Total EC 0

Conclusions finals

La prevenció de la delinqüència a través de la seguretat, l'urbanisme i l'habitatge és una realitat en l'àmbit local i la seva gestió pot ser pública o publicoprivada.

En la primera opció de gestió, l'A encarrega a l'organització policial que també orienti els seus recursos en la prevenció de la delinqüència a través de la seguretat, l'urbanisme i l'habitatge mitjançant la seva policia, seguint el model anglès. En aquesta guia s'han donat estratègies i eines per poder implementar aquesta opció basada principalment en l'organització policial, amb la possible participació de criminòlegs o tècnics de seguretat. Així, la primera opció pública podria ser pròpiament policial o transversal amb altres departaments de l'A, amb la creació d'un Grup de Treball (GT) multidisciplinari que segueixi la norma UNE-CEN 14383-2:2022.

En la segona opció, la gestió publicoprivada, l'A seria la responsable de la prevenció de la delinqüència a través de la seguretat, l'urbanisme i l'habitatge i una entitat publicoprivada de la mateixa administració gestonaria la implementació, seguint el model dels Països Baixos. Actualment, les administracions disposen d'aquestes entitats publicoprivades per a diversos temes com podem ser les zones d'aparcament temporal limitat, serveis d'assistència a la víctima, etc.

4. Bibliografia

- Balducci, A. et al. (2006). *Manual de planificación, diseño urbanístico y gestión del espacio seguro*. Action SAFEPOLIS, European Commission.
<https://proyecto1unet.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/11/manual-planificacion-dis-ec3b1o-urbano-y-gestion-para-espacios-publicos-seguros.pdf>
- Barceló et al. (2024). *La Superilla del Poblenou, informe des de l'àmbit de la Criminologia Ambiental*. Seguretat pública i urbanisme, Grau de Criminologia i Politiques Públiques de Prevenció. Universitat Pompeu Fabra (no publicat)
- Cornish, D.B.; Clarke, R.V. (2003). Opportunities, Precipitators and Criminal Decisions: A Reply to Wortley's Critique of Situational Crime Prevention. Smith, M.J.; Cornish, D.B. (ed.). *Theory for Practice in Situational Crime Prevention, Crime Prevention Studies*, 16 (111-124). Criminal Justice Press, Monsey.
- Decret 50/2017 de creació Col·legi de Criminòlegs de Catalunya.
<https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=787609>
- ISO 22341:2021 Security and resilience — Protective security — Guidelines for crime prevention through environmental design.
- Jacobs, J. (2020). *Muerte y vida de las grandes ciudades*. Capitán Swing Libros
- Jeffery, C. R. (1971). Crime Prevention Through Environmental Design. *American Behavioral Scientist*, 14(4), 598-598.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/000276427101400409>
- Paquin, S. (2002). *Guide d'aménagement pour un environnement urbain sécuritaire, Femmes et ville Montréal*. Montréal. <http://www.bv.transports.gouv.qc.ca/mono/1220198.pdf>
- Newman, O. (1973). *Defensible Space; Crime Prevention through Urban Design*. Macmillan.
- Redondo Illescas, S. (2008). Individuos, sociedades y oportunidades en la explicación y prevención del delito: Modelo del Triple Riesgo Delictivo (TRD). *Revista española de investigación criminológica*, 6, 1-53.
<https://doi.org/10.46381/reic.v6i0.34>
- UNE-CEN/TS 14383-2:2022. *Prevención del crimen a través del diseño de edificios, la planificación urbana y el mantenimiento de la ciudad*.
<https://www.une.org/encuentra-tu-norma/busca-tu-norma/norma?c=N0071004>
- Willson, J.Q.; Kelling G.L. (1982). *Broken Windows*. The Atlantic.
- Wortley, R.; Mazerolle, L. (2008) *Environmental Criminology and Crime Analysis*. Willan.

Càtedra Barcelona d'Estudis d'Habitatge

Avinguda Diagonal, 649
08028 Barcelona
www.cbeh.cat

Redacció de l'informe:

Josep Jordi Guerrero Nieves
Carles Soto Urpina

Codirecció:

Josep Maria Montaner Martorell (Universitat Politècnica de Catalunya)
David Hernández Falagán (Universitat Politècnica de Catalunya)
Montserrat Pareja-Eastaway (Universitat de Barcelona)
Juli Ponce Solé (Universitat de Barcelona)
Josep Ferrer Riba (Universitat Pompeu Fabra)
Judith Gifreu Font (Universitat Autònoma de Catalunya)

Coordinació:

David Hernández Falagán (Universitat Politècnica de Catalunya)